

Димитър Маринов

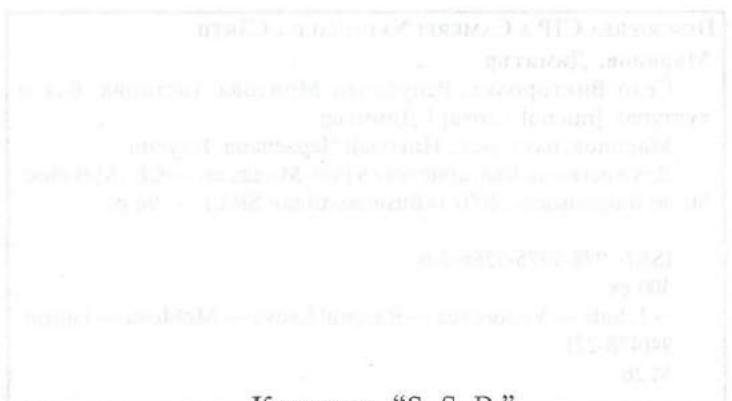
СЕЛО ВИКТОРОВКА,
РЕПУБЛИКА МОЛДОВА
(история, бит и култура)

научно дружество на българистите
в република молдова

Димитър Маринов

СЕЛО ВИКТОРОВКА,
РЕПУБЛИКА МОЛДОВА
(ИСТОРИЯ, БИТ И КУЛТУРА)

(Научен редактор д. и. н. Николай ЧЕРВЕНКОВ)

Кишинев, "S. S. B."

2007

CZU 94(478-22)
M 26

*Специална благодарност на г-н Валериу Обрежса
(председател на аграрен кооператив „Чеболакчия“),
с чиято финансова и морална подкрепа
тази книга се превърна в реалност.*

DESCRIEREA CIP A CAMEREI NAȚIONALE A CĂRȚII

Маринов, Димитър

Село Викторовка, Република Молдова: (история, бит и
култура): [raionul Leova] / Димитър

Маринов; науч. ред.: Николай Червенков; Научно
Дружество на Българистите в Реп. Молдова. — Ch.: SSB (Soc.
St. de Bulgaristica), 2007 («Business-Elita» SRL). — 96 p.

ISBN 978-9975-9568-2-6

300 ex.

-- 1. Sate — Victorovca — Raionul Leova — Moldova — Istorie.

94(478-22)

M 26

ISBN 978-9975-9568-0-6

*Посвещава се на 100-годишнината
от основаването на село Викторовка*

ПРЕДГОВОР

«В миналото са корените на настоящето, към миналото човек се обръща и в жаждата си за знания, в желанието си да познава човешкия живот, също и в стремежите си да проникне в бъдещето...»

Димитър Талев, български писател

Минало, настояще и бъдеще драматично се преплитат в съзнанието, усещанията и съдбата на всеки човек. Тези три времеви измерения още по-силно са заплетени в съдбата на българите от Бесарабия. Настоящият краеведски труд „Село Викторовка, Република Молдова (история, бит и култура)“ може би ще помогне на българите от село Викторовка, а и на всички любознателни читатели, да разплетат триизмерния времеви възел?! Може би викторовци чрез тази книга ще добият една по-ясна представа за характерните черти от народопсихологията си, ще изучат по-задълбочено родовите си корени и ще си припомнят фолклорните си традиции?!

Отбележването на 100-годишнината от основаването на селото е чудесен повод за едно подобно себепроучване. Благодаря на съдбата, че бе благосклонна към мен и ми даде възможност като делегиран представител на Министерството на образованието на Република България да преподавам български език и литература на учениците от български произход в Теоретическия лицей на село Чеболакчия, Република Молдова. Завързах контакти с хора от селото, у които е жив българският народностен дух, съхранена е в автентичен вид значима част от уникалната българска фолклорна култура, превърнала се, по мое скромно мнение, в истински духовен мост между бесарабските българи и историческата им прародина България.

По-голямата част от представените в книгата фолклорни и диалектни текстове са записани точно така, както са чути, за да се отрази и съхрани автентичното звучене на местния български говор.

Предложеният интердисциплинарен труд има за главна цел да даде една обобщаваща представа у местните българи за историята на родното им село, за особеностите на техния бит и не на последно място – за фолклорните обичаи, празници и произведения, ревностно пазени и оцелели през вековете. Материалите, поместени в книгата, събирах с голяма любов и волююща любознателност не само защото съпругата ми е родена в това населено място, а и защото колкото по-дълбоко надниквах в историческата участ на тукашните българи и се докосвах до душевния им свят, толкова по-пълна представа добивах за себе си и за българската народопсихология като цяло.

Сърдечно благодаря на всички хора, които се отзоваха на идеята за създаването на тази книга, любезно предоставиха материали за нея и съдействаха тя да се превърне в реалност. Техните имена са упоменати по един или друг повод в този труд.

ОСНОВАВАНЕТО НА СЕЛО ВИКТОРОВКА

Село Викторовка е разположено на 56 километра северозападно от Кортен и на около 150 километра югоизточно от Кишинев, в Кантемирски район на Молдова. Разположено е на левия бряг на р. Ларга. Доскоро самостоятелно село, сега в състава на с. Чеболакчия. Тук живеят до 1000 българи от общо 2300 жители на Чеболакчия, или почти 98 % българи за Викторовка и над 40 % – за Чеболакчия.

Село Викторовка започва съществуването си в местността «Гилтос – Тутован» в Южна Бесарабия и това се случва официално на 19 април 1909 г. Ето как се стига до създаването на това българско бесарабско село.

След изгонването на турците и татарите от Бесарабия през 1807 г., молдовските помешчици, имащи имоти в съседство с Буджака, разширяват своите владения във вътрешността на бившите татарски земи. Руска правителствена комисия, провеждаща оглед на Буджака през 1821 г., възстановява старите граници на този регион, разположен между реките Днестър и Прут и в техните долни течения. Доста бесарабски боляри, премолдовски помешчици, а дори и някои не руски поданици, предявяват претенции за собственост върху тези участъци земя. Руският император Александър I и неговото правителство дават съгласието си за утвърждаването на претендиращите хора в реални собственици на тези земи и това се ureжда официално от Бесарабското областно правителство.

По официални сведения от 1856 г. имението «Велтоз» («Гилтос») с площ от 1200 хектара по това време принадлежи на помешчика Тутован, който е от румънски произход. На територията на това имение е основано село Тутован, състоящо се от 20 къщи, а жителите му са молдовани. През 1878 г. собственик на имението «Гилтос – Тутован» става Теодор Кавалиоти, който е етнически грък и кагулски купувач. През този период село Тутован граничи със село Чеболакчия, състоящо се от 113 къщи. След смъртта на помешчика Кавалиоти имението «Гилтос» се разпределя между наследниците му. Случнието се така, че на пазара за земя се появява продукция за про-

дан под формата на отделни части от въпросното имение. Появяват се купувачи от български произход, идващи от бесарабското село Кирютня (Кортен).

Това село е основано на бесарабска земя през 1830 г. от български бежанци, принудени да напуснат родното си село Кортен, разположено в подножието на Средна гора в Южна България. Основатели на селото са 110 български семейства, на които руската имперска власт дава участък земя с площ от 4860 хектара, или по 44,1 хектара на всяко семейство. Този участък се намирал в Буджакската степ в Южна Бесарабия, където рекичката Лунгуца се влива в река Лунга.

На границата между XIX и XX век положението на кортенските селяни значително се влошава. Във връзка с увеличаването числеността на населението намалява земята за земеделско ползване. През 1891 г. тук живеят 2409 человека, а през 1895 г. – 3216 человека. Почти 20 % от селските семейства нямат земя и са принудени да работят като наемници (аргати) при кулаци и намиращи се в съседство помешчици. Недостигът на земя заставя селяните да купуват или да вземат под аренда участъци земя извън пределите на селото. Друга причина за недостига на земя е голямото имуществено и социално разслоение на селското общество.

Наред с аренда на земя, имащите малко земя селяни и техните родители започват активно да участват в нова форма за придобиване на земя – чрез земеделски сдружения и при съдействието на Селската Поземлена банка, под разпореждането на която се съсредоточавали все повече и повече помешчически земи поради неизплатени дългове. В 1903 г. се сформира Първото Кирютенско земеделско сдружение от кортенски селяни, закупили от Селската Поземлена банка земя в размер на 1657 декара и тя се намирала в района на селата Циганка и Епурени, намиращи се в Измаилски уезд. Така по тези земи се основава първото дъщерно село на Кортен – Стояновка, в местността на име Силиманул, намираща се на самия бряг на река Прут. По такъв начин в началото на XX век се създават кортенските колонии: Антоновка, Димитровка, Новият Кортен (Светлий). По същите причини през 1909 г. се създава и кортенската колония Викторовка.

До 1909 г. в местността Тутован се появяват и установяват български селяни, дошли от Кортен. Това са Харалампи Павлов, Иван Турлаков и Иван Рибаков. Именно от тях в Кортен доста българи узнатават за възможността да придобият от наследниците на Теодор Кавалиоти участъци земя от имението «Гилтос – Тутован». Стремейки се да не изпусне появилата се възможност за придобиване на земя от това имение за своите селяни, селското управление на Кортен, при поддръжката на Чадър-Лунгското областно управление и земския началник на управлението Васил Тодоров, сформира Второто Кирютненско земеделско сдружение. Свосто желание да се включват в сдружението на българите заявяват и жители на село Тутован, също страдащи от липса на земя за обработване и желаещи заедно с кортенци да придобият допълнителни площи земя по местожителство. С общо съгласие се създава Второто Кирютненско земеделско сдружение, наброяващо 95 домашни стопанства, от които 84 са български и 11 – молдовски.

На 19 април 1909 г. в една нотариална служба в Комрат се осъществява сделката за покупко-продажба на земя от имението «Гилтос – Тутован». В ролята на продавач там се явява кагулският жител Виктор Шерер, който е съпруг на една от дъщерите на Теодор Кавалиоти – Клеоники. По такъв начин Шерер е изпълнявал ролята на попечител на непълнолетните деца на починалия Кавалиоти и едновременно с това е притежавал законовото основание да продава земите от въпросното имение. В ролята на купувачи се явяват жителите на село Кортен – Григорий Делибалтов, Афанасий Чавдар, Николай Рибаков и Иван Турлаков, действащи лично за себе си и в качеството на законо-во упълномощени за извършване на сделката от името на кортенски селяни. Сделката се осъществява реално, и 720 хектара земя от имението «Гилтос – Тутован» се купуват за 123 хиляди и 900 рубли от селяни, повечето от които са от български произход. Тези пари са отпуснати от Одеското отделение на Селската Поземлена банка и са предоставени на българите под формата на дългосрочен заем. Купувачите на земята основават ново село върху площта на имението и в знак на уважение към продавача Виктор, благодарение на който те най-после успяват да се сдо-

бият с извънредно ценна за тях земя, кръщават новото населено място Викторовка. Ето списъкът на кортенци, закупили земя от Виктор Шерер:

И.О.Ф. (име, отчество, фамилия)	хект.	Забележки
1. Григорий Иванов Делибалтов	10	
2. Афанасий Методиев Чавдар	10	
3. Афанасий Николаев Танурков	10	
4. Лазар Илиев Таласимов	8	непълнолетен
5. Афанасий Петков Чавдар	6	
6. Захарий Петров Шишков	6	
7. Иван Савов Турлаков	10	
8. Василий Степанов Таукчи	10	непълнолетен
9. Лазар Николаев Бахов	10	
10. Даниил Петров Желясков	10	
11. Иван Василев Робаков	6	
12. Василий Василев Робаков	6	
13. Николай Михайлов Петков	10	

14. Методий Славов Чавдар	5	
15. Николай Демиров Марков	5	
16. Иван Николаев Делибалтов	10	
17. Харалампий Петров Крестинков	10	
18. Николай Иванов Иванов	5	
19. Стефанида Иванова Терзи	8	
20. Демир Николаев Марков	5	
21. Прокопий Иванов Бучков	10	
22. Харалампий Павлов Павлов	6	
23. Маноил Славов Павлов	8	
25. Афанасий Петров Танурков	8	
26. Николай Петров Танурков	8	
27. Дмитрий Иванов Атанасов	9	
28. Георгий Иванов Атанасов	8	
29. Харалампий Милев Малков	6	
30. Харалампий Николаев Яламов	6	

31. Иван Петров Шишков	6	непълнолетен
32. Петър Николаев Стратев	6	
33. Михаил Николаев Стратев	6	
34. Петър Савов Шишков	8	попечител
35. Димитрий Николаев Димитров	7	
36. Георгий Проданов Безволов	6	
37. Георгий Иванов Манаф	10	
38. Иван Николаев Манаф	10	
39. Василий Славов Чавдар	9	
40. Михаил Николаев Бахов	4	
41. Радион Харалампиев Малков	10	
42. Андрей Николаев Стратев	8	
43. Иван Петров Бахов	10	
44. Антон Петров Бахов	10	
45. Феодосий Димитриев Барбarov	10	
46. Сава Георгиев Новаков	10	

47. Константин Спиридов Новаков	5	
48. Иван Федоров Кюрпя	10	
49. Афанасий Всилев Танурков	5	
50. Игнат Спиридов Карафизи	8	
51. Илья Димитров Крестинков	10	
52. Спиридон Димитров Крестинков	10	
53. Дмитрий Василев Барбаров	7	
54. Афанасий Амосов Новаков	10	
55. Николай Степанов Робаков	6	
56. Георгий Харалампиев Яламов	6	
57. Василий Степанов Робаков	10	непълнолетен
58. Степан Новаков Робаков	8	
59. Иван Петров Делибалтов	8	
60. Иван Желев Таукчи	8	
61. Марко Степанов Яламов	10	
62. Петър Иванов Янчев	5	
63. Василий Василев Малков	6	попечител

64. Василий Петров Тузлуков	6	
65. Николай Георгиев Таукчи	6	попечител
66. Яков Афанасиев Чавдар	3	
67. Петър Георгиев Таукчи	8	
68. Николай Петров Шишков	8	
69. Иван Димитров Петков	5	
70. Фома Иванов Петков	5	
71. Стефан Степанов Яламов	10	
72. Дмитрий Петров Бучков	10	
73. Иван Петров Бучков	10	
74. Николай Иванов Таласимов	10	
75. Иван Николаев Таласимов	10	
76. Николай Яниев Калчишков	7	
77. Екатерина Илиева Сталейкова	5	
78. Данаил Николаев Димитров	5	
79. Иван Славов Чавдар	6	
80. Маноил Степанов Танурков	10	

Вече близо 100 години съществува това българско бесарабско село и повечето от жителите му копнеят да съхранят и задълбочат възродените още в зората на демокрацията културно-образователни взаимоотношения с историческата им прародина – България. Въпреки трудностите от най-различно естество, които са съществвали българите от селото и региона откакто са на бесарабска земя, те са запазили в значителна степен своя език и са съхранили в автентичен вид фолклорните си традиции и обичаи. Несъмнено, изучаването на родния език и история е необходимо за българите от района, за да запазят те в умовете и сърцата си своята българска идентичност.

РАЗКАЗИ ЗА СЕЛОТО МОЕТО РОДНО СЕЛО ВИКТОРОВКА

Родното ми село Викторовка е разположено в центъра на Буджака. То се намира между селата Чеболакчия и Тартаул. Това село е голямо и красиво, намира се на брега на рекичката Ларга. Ние, местните българи, много обичаме селото си, гордеем се с него и пазим светлата памет за нашите прародители, които са ни завещали това населено място, превърнало се в наша съдба. Прадядовците ни са напуснали прародината си България и са дошли в бесарабската степ, за да сложат край на страданията, причинени от турското робство. Идвайки по тези места, които никога са били диви и пусти, предците ни са ги облагородили и са ги превърнали в китни градини, където си построили къщи и се задомили, за да живеят приятно и уютно.

Разказала Надежда Новакова, родена през 1949 г.

СПОМЕН ЗА БЪЛГАРСКИЯ РАЙ

Много разно прекарали нашите хора! И Първата световна война, и Втората, и първо румънско, и второ, като първо руско и второ, тифтъ и гладът ги морел, почти половината село измряло и в Сибиря много загинали, и в Америка много роднини останали.

Но традиционната си култура бяха съхранили почти до нашите дни. Пред нашите очи тя хвана да се губи, хванаха да се губят хилядолетният опит на нашия народ, хилядолетните културни ценности, както материални, тъй и духовни. Отиват си, умират една подир друга нашите баби, които много знаят и много искат да кажат, но никой не ги пита.

Казват, че на онзи свят се сбирали род при род, народ при народ. Може, макар там ще се сберем пръснатите, объркани с другите, и пак ще видим онзи български рай, който го виждахме, когато бяхме малки!

Разказала Евтия Пейкова, родена през 1952 г.

ЛЮБОПИТНИ ДАННИ ЗА СЕЛОТО

По моему първия тиливизур ф селуту гу имаши дяду Хилеп Бахов окулу хиляда й деветстотян и шийсетата гудина. Малькити лапенца ходят пудир дяду Хилепа да им пусни тиливизура. Той им казва да дунисът пу ино ийце и щъ гледат тиливизия.

Най-напрещ електричеству имаши ф кулхоза. Имаши там двигател и ганяещи свет ут шес часа вичерть ду двенацать приз нущя. Аку би да прайм сватба, разришаваха ни идин час по-пудир. Аку искали ощи свет, трябва да утблагударим електриките. Патихон (грамофон – бел. авт.) имаши ф хиляда й деветстотян и трийси и шестата гудина Карафизи Гьорги. Работуеш той круиторен (шивач – бел. авт.). И си пусни патихона, и той пей. А пък ний къту мальки дица ни гу знайм ко ѹ то и му казвами да пусни туй, коту пей. Той гу тури на джама и то пей. Ний гу питами: «Ми де са хората, дету пеят?», а той казва: «Ми, вътре ф каропката!».

Разказал Иван Таласимов, роден през 1932 г.

ОЩЕ НЕЩО ЗА СЕЛОТО ЕТИМОЛОГИЯ НА ИМЕТО НА СЕЛОТО

Викторовка е име, дадено от българите на основаното от тях през 1909 г. село. Според уговорката наричат селото на името на болярина Виктор Шерер, който в замяна на това им прави отстъпка в цената на земята. Името е образувано по руски ойконимен модел на -ка, който обаче българите възприемат за свой. Молдовани от съседното село Чеболакчия наричат българското село Викторайка – по румънски фонетичен модел.

Виктория е име на селото в официалния румънски ойкономикон между 1919 и 1944 г., порумънчено от Викторовка по лат. *viktoria* ‘победа’.

Виктория Нова е име на селото в румънския ойкономикон през 1941 г. (според историците Трофаил и Цопа) вероятно срещу друго село в Бесарабия с име Виктория Веке (Стара Виктория), южно от българското село Колибабовка. Сега Виктория Веке се нарича само Виктория.

НАЗВАНИЯ НА УЛИЦИ И МАХАЛИ

Село Викторовка е разположено на две улици – „Ленин“ и „Димитров“. Наименованията на махалите тук са: Долния край, Горния край, Старото село, Старата махала, Ветата махала, Новото село.

ЗА ГРОБИЩЕТО

От основаването на с. Викторовка през 1909 г. до началните месеци на 2007 г. в местното гробище са погребани около 1115 человека. Това са хора, живяли в с. Викторовка и в с. Тотована (Тутувана е наричано от местните българи – бел. авт.), което след 1944 г. се слива с Викторовка. Първата покойница, погребана в това гробище, е Стана Турлакова, родена през 1892 г. в с. Кортен, но починала тук през 1910 г. Най-дълго живялата викторовка (103 години – бел. авт.) е Дона Петкова, родена през 1880 г. също в с. Кортен и починала тук през 1983 г.

ИМЕНА НА ЖИВОТНИ

Конете във Викторовка най-често носят имената: Балан, Маруся, Орлик, Оля. А кравите предимно са кръщавани с имената: Марта, Марчела, Виорика, Белка, Недялка, Мартинка.

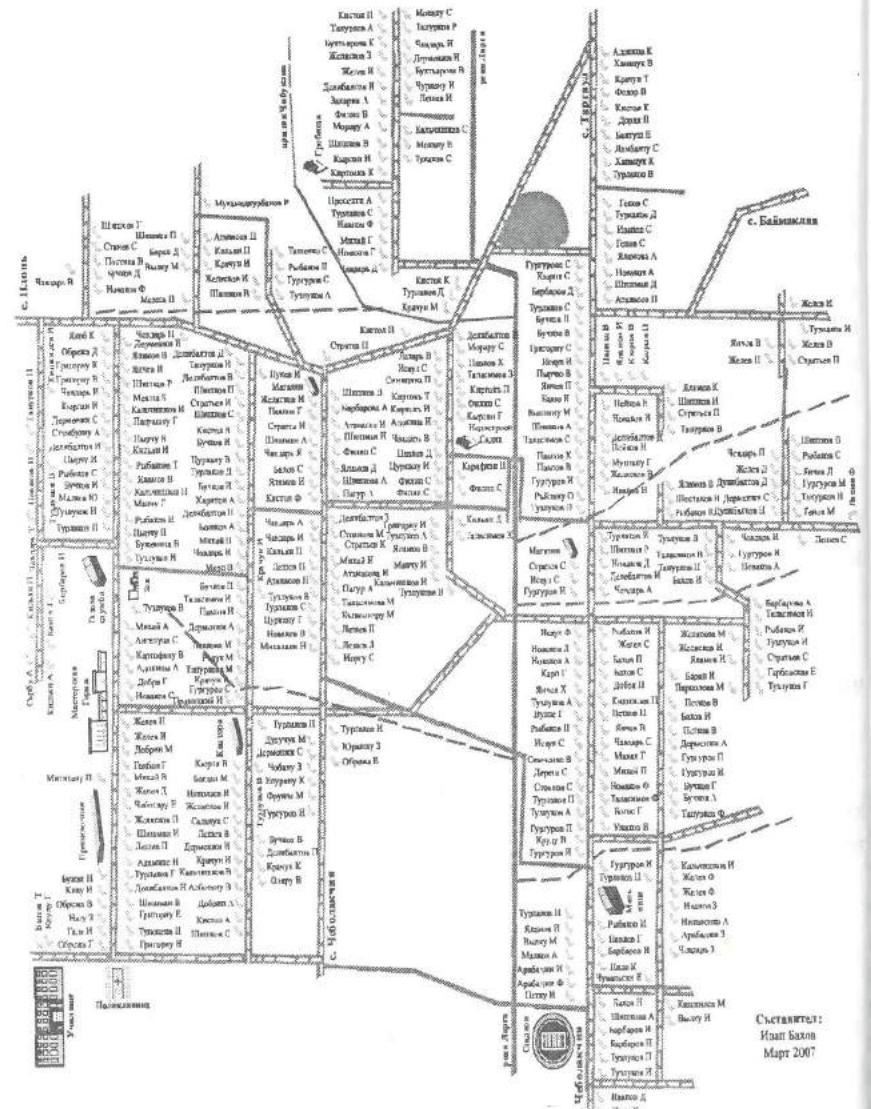
НАЗВАНИЯ НА ЗВЕЗДИ И СЪЗВЕЗДИЯ

Викторовци наричат някои звезди и съзвездия по следния начин: Гулямата мечка, Зурата, Кулата, Сlamата на кръстника.

НАИМЕНОВАНИЯ НА ВЕТРОВЕ

От изток духа Байрния вятър, от север – Горния вятър, от юг – Долния вятър, от запад – Чиирния вятър, а от североизток – Шайтанския вятър.

КАРТА НА СЕЛО ВИКТОРОВКА

ВИКТОРОВКА ДО КРАЯ НА ВТОРАТА СВЕТОВНА ВОЙНА

СОЦИАЛЬНО-ИКОНОМИЧЕСКОЕ ПОЛОЖЕНИЕ

От началото на XX век до Първата световна война социално-икономическият живот на всички жители от Бесарабия е тежък и суров. Нерадостно е положението и на селяните от Викторовка през този период. Многочислените данъци (налоги) и другите плащания ежегодно погълщат голяма част от доходите на селяните, а в много случаи дори ги превишават. Само отделни семейства могат да подобрят състоянието на жилищата си и то – в съвсем минимални размери. Някои домакинства успяват да се сдобият с промишлени изделия и усъвършенстван инвентар (мебели, тъкани, продоволстия, сеалки и др.), както и да внедряват модерни за времето си технологии в селското стопанство.

Поминъкът на викторовци по това време (а до голяма степен – и до наше време) е свързан с развитието на традиционните отрасли на местното селско стопанство: животновъдство, птицевъдство, лозарство, виноделие, полевъдство, градинарство, овоощарство, пчеларство, бубарство и др.

В междувоенния период (1918–1940) се извършват промени в стопанския живот на българските села в Бесарабия. Дълго време след Първата световна война тези села не могат да достигнат предвоенното равнище на реколтата. През първото десетилетие на румънския период се намаляват лозята, овощните градини, посевните площи, добивите на селскостопански култури.

Във Викторовка бедните и средните селски стопанства са слабо снабдени с тяга и оръдия на труда, а земята се обработва доста примитивно. И тук селяните работят на загуба. Неголемите участъци земя не осигуряват средния екзистенц-минимум на едно семейство, оказват се нерентабилни поради ниските цени и липсата на пазари.

Селяните без земя стават наемна работна сила (аргати) в

своето и в съседни села, но най-много викторовци през онези години са наемани на работа в с. Кирютня (Кортен).

През този период се плащат многобройни косвени и преки данъци. Освен основния поземлен данък, местните българи плащат данък за площта на къщата и двора, за животните и птиците, за продажбата на вино, мляко и други селскостопански продукти. Властите вземат такси за вършитба на зърното, колене на добитъка, копаене на глина за строителство и прочие.

УЧАСТИЕ ВЪВ ВТОРАТА СВЕТОВНА ВОЙНА

Няма сведения за участие на викторовци в Първата световна война. Но във Втората световна война участват 8 човека от с. Викторовка, които отиват доброволно в тила на съветската армия. Трима от тях загиват по време на войната и това са: Никола Крестинков (роден през 1904 г.), Генчо Рибаков (роден през 1905 г.) и Стефан Гургуров (роден през 1906 г.).

Другите шест от тях – Степан Рибаков (роден през 1911 г.), Иван Турлаков (роден през 1916 г.), Фьодор Турлаков (роден през 1921 г.), Михаил Генов (роден през 1922 г.) и Иван Барбаров (роден през 1904 г.) – се завръщат живи от фронта в родното си село. Последният от тях – Иван Барбаров, е тежко ранен по време на войната и остава инвалид.

РАЗВИТИЕТО НА СЕЛОТО СЛЕД ВТОРАТА СВЕТОВНА ВОЙНА

ЗА КОЛХОЗА

През 1944 г., когато се създава Молдавската ССР, селското стопанство е все още индивидуално. Но вече през 1946 г. съветската власт започва да осъществява нова колективизация, и към края на същата година в крайдунавския край тя обхваща четвърт от селските стопанства и повече от 26 % от селските земи.

Както в повечето български села на бивша Бесарабия, така и в с. Викторовка се създава колхоз през 1947 г., носещ името «Димитров». Пръв председател на колхоза е Иван Прокопович Бучков, ръководил го до 1953 г. След това викторовското колективно стопанство се обединява с това на с. Чеболакчия. Следващи председатели на новосформирания колхоз са: Иван Грамов – от 1953 до 1955 г.; Фьодор Круду – от 1955 до 1968 г.; Фьодор Мищенко – от 1968 до 1971 г.; Степан Петков – от 1971 до 1973 г.; Валери Обрежа – от 1973 до 1981 г.; Петру Митителу – от 1981 до 1994 г. От 1994 г. до наши дни отново колхоза (от 1994 г. колхозът се трансформира в Аграрен кооператив «Чеболакчия») ръководи Валери Обрежа.

МАТЕРИАЛ ЗА ОСНОВАВАНЕТО НА КОЛХОЗА В ВИКТОРОВКА

В сорук седмата гудина съ уснува калхоза и имахми пу питнайси гудини. Ходяхми на работа – урахми, сяхми с вилиги. Правехми пу норма, куяту беши пу ина сотка на ден. За туй на нас ни даваха порция – сто грама картофену брашно, сто грама макух и двайси и петь грама сливачнае маслу. И пу ина пачка тютюн ни даваха. Кату млади мунчета ришихми да прайм пойчи – двойна норма. Зимами курпашката, съ фпрягами и прайм двя-три норми. За туй на нас ни даваха тройна порция. Тва бяхми ас – Таласимоф Иван, ощи бяха с меня – Тануркоф Николай, Рибакоф Василий, Тузлукоф Василий. Така ний лигнахми калхоза, стана бугат ду милиунера, щоту приди туй нямаши ни куне, ни улове, трактури ваапше нямаши.

Кроме туй, ходехми да урем и да сейм с вилити ф Рапастинула. Нас на наридиха ф идин рет, идин ут други на ина метра. Дяду Андон Тузлука сей с дисагити напрещ, а пак ний ут-пудире гу заравами с вилити, щоту нямаши с ко да сейм и на пладне ни дунисаха обет. Мойш, ни мойш да работиш, ку мойш да стигниш ду Рапастинула, тоже ти даваъха порция жандра (папуръ и уда). Ино лапи – Яламоф Иван Степанович, дуде ду там пълзишката, щоту беши млогу гладен и нямаши сила. И му дадуха ина порция и фтора, и той умря на мясту. Вот каква жизня живяхми ний.

Разказал Иван Таласимов, роден през 1932 г.

Из уроци по история на Ана Кюрпя – учител по история в Теоретически лицей «Н. Михай» – с. Чеболакчия:

«Колективното стопанство „Димитров” в с. Викторовка се специализираше в развъждането и отглеждането на породисти коне. За тях се полагаха специални грижи. За отговорници по работата с тях се назначаваха изпълнителни селяни, които трябваше да спечелят конкурс за тази длъжност».

Разказал Феодор Турлаков, роден през 1917 г.

ЗА ГЛАДА

През гладните 1946–1947 г. българското население в Бесарабия значително намалява. Особено забележително е това в южните райони на Молдова. Гладът е следствие от голямата суша през 1945 г. и от необмислената, но целенасочена аграрна политика в този регион, включваща житните наряди, тъй нареченото разкулачване, обхванало не само средняците с по 15–20 хектара земя, но и бедните. Хората по селата (включително и жителите на с. Викторовка) преживяват неописуем глад, съпроводен от масови епидемии.

Из уроци по история на Ана Кюрпя – учител по Теоретически лицей «Н. Михай» – с. Чеболакчия:

«Най-тежкото последствие от глада е било човекоядството. Моята баба е била свидетелка на такъв случай. Тя досега вижда жена, убиваща собственото си дете, а неговият плач я преследва през целия и живот. Тогава моята баба, вземайки

със себе си своите по-малки братя, избягала от с. Кортен в с. Тутована (сега с. Викторовка). За да изхранва децата, тя започнала да работи като земеделска наемница. Работодателят ѝ държал всичките си 50 работници в една барака. Те работели на полето, ядяли и спяли в същата барака. Всеки ден от тях умирали до 20 человека от тиф, холера и други болести. Тяхното място заемали други бедняци, но и тях ги очаквала подобна участ. Ако работникът не умирал "навреме", го пребивали и даже го погребвали жив. В такава "братска могила" е бил погребан и синът на моята баба».

(Записала Мария Нестерова по рассказу нанейната баба Мария Парпова, родена през 1921 г.)

ЗА ИЗСЕЛВАНЕТО В СИБИР

В южните райони на Молдова, където живее българско население, през 1945 г. започват да се възстановяват колективните стопанства, възникнали непосредствено преди Втората световна война. Колективизацията придобива масов характер през 1947 г. Тогавашните власти обявяват за кулаци единоличните стопани, които не желаят да влизат в колхозите, а също и изключените от колхозите през 1947–1949 г., защото в миналото са били заможни. При това без да се взема предвид дали обявеният за кулак е използвал насила работна сила или е спечелил богатството си с труда на своето семейство.

През лятото на 1949 г. без особено основателни причини от с. Викторовка в Сибир са депортирани 36 човека (според историците Трофаил и Цопа) от 7 български семейства. В Сибир са изселени следните викторовци: Ана Чавдар, Ефимия Чавдар, Параксова Чавдар, Петър Чавдар, Стефан Чавдар, Захари Чавдар (сем. Чавдар); Демян Делибалтов, Иван Делибалтов, Мария Делибалтова, Степан Делибалтов, Зиновия Делибалтова (сем. Делибалтови); Филип Дерменжи, Георги Дерменжи, София Дерменжи, Степаница Дерменжи, Васил Дерменжи (сем. Дерменжи); Акулина Гургурова, Иван Гур-

Турлакова (сем. Турлакови); Антон Тузлуков, Борис Тузлуков, Домника Тузлукова, Георги Тузлуков (сем. Тузлукови); Петър Тузлуков, Ана Тузлукова, Захари Тузлуков, Василиса Тузлукова, София Тузлукова, Надежда Тузлукова (сем. Тузлукови). През 1957 г. тези репресирани от режима на Сталин българи се завръщат в родното си село Викторовка (с изключение на сем. Делибалтови, което се преселва в Тарутински район, днешна Украйна).

Из уроци по история на Ана Кюрпя – учител по история в Теоретически лицей «Н. Михай» – с. Чеболакчия:

«Ние копаехме в полето фасула, когато на пътя спряха 10 камиона. Като видяха това, възрастните започнаха да се безпокоят – това не е на добро: или ще е война, или нещо друго».

Разказал Николай Тапурков, роден през 1932 г.

«Нашето семейство не беше депортирано. Но нощта на 5 срещу 6 юли 1949 г. аз запомних завинаги. Това беше страшна нощ, тъй като цялото село не спеше, а жалеше и изпращаше онези семейства, които водеха неизвестно къде и защо!»

Разказала Мария Парнова, родена през 1921 г.

«...През 1947 г., когато се образува колхозът, татко ми съветството на Русия по отношение на българите и цялото включва в колективното стопанство, доброволно предава руско население на Бесарабия до Първата световна война, наличния си инвентар и добитъка си. Но в края на 1948 г., бъде заменя с политика на румънизиация в междувоенния период. обяснения, баща ми е изключен от колхоз "Димитров", след което е обвинен в кулачество...»

На 6 юли 1949 г., през дълбоката нощ в съня си аз дочух събудждайки се, видях един войник... За да 1925 г. (липсва документация, която да посочва точната едно с други семейства ние пътувахме в претъпкани товарни година на създаването му – бел. авт.), и то просъществува вагони. Вечерта на 6 август 1949 г. всички пътници бяха накато такова до 1947 г. Негов директор през този период е г-н карани да слязат от влака сред едно поле, където железната Димитър Проданов, който идва тук от съседното село Готево свършваше. Нощта изкарахме под открито небе, а на сутци в село Викторовка през 1947 г. пристига Ефим Жабанов-rinta ни качиха на камиони и ни закараха в малко селце єски и става учител. По негова идея училището започва да тайгата, носещо името Хасурта и намиращо се в Хоринск, обучава ученици до седми клас и с помощта на колхоза то се район, Бурятска АССР...».

Разказал Захари Тузлуков, роден през 1936 г.

ДИНАСТИЯ ТРАКТОРИСТИ

След създаването на колхоза много викторовци станали трактористи: Илья Стратев, Захар Шишков и др. Но всъщност първият тракторист в колхоза бил Иван Новаков (мош Янко). Той положил основите на цяла династия трактористи. Неговите синове Георги и Афанасий от 10–12-годишни започнали да работят като трактористи заедно с баща си. След известно време, когато се омъжили дъщерите на свекъра ми, зетъвоте му Васил, Димитър и Петър също станали трактористи. Повечето от внуките му също са настоящи трактористи – това са: Андрей, Иван, Димитър, Афанасий, Дамян. Всички те са се превърнали в истински професионалисти благодарение на опита и знанията, предадени им от техния дядо.

ПРОСВЕТНО ДЕЛО

От основаването на Викторовка до идването на съветската власт образователното равнище на българите от селото е доста ниско. Политиката на русификация, провеждана от правителството на Русия по отношение на българите и цялото население на Бесарабия до Първата световна война, наричана е румънизиация в междувоенния период. Едва по времето на Съветския Съюз настъпва процес на по-серизично ограмотяване на викторовци.

Първото начално училище във Викторовка се отваря окончателно на мама и, събудждайки се, видях един войник... За да 1925 г. (липсва документация, която да посочва точната едно с други семейства ние пътувахме в претъпкани товарни година на създаването му – бел. авт.), и то просъществува вагони. Вечерта на 6 август 1949 г. всички пътници бяха накато такова до 1947 г. Негов директор през този период е г-н карани да слязат от влака сред едно поле, където железната Димитър Проданов, който идва тук от съседното село Готево свършваше. Нощта изкарахме под открито небе, а на сутци в село Викторовка през 1947 г. пристига Ефим Жабанов-rinta ни качиха на камиони и ни закараха в малко селце єски и става учител. По негова идея училището започва да тайгата, носещо името Хасурта и намиращо се в Хоринск, обучава ученици до седми клас и с помощта на колхоза то се премества на отсрещния бряг на река Ларга, като се помещава там до 1969 г. Директори на тази школа от 1947 до 1969 г. са: г-н Ефим Жабановски, г-н Панов, г-н Капустин, г-н Фьодоров (техните собствени имена не са запомнени – бел. авт.), г-н Пахомий Морозану, г-жа Раиса Виноградова, г-н Петър Барковски, г-н Иван Жуковски и г-н Георги Бежанару.

Училищата, обединени по-късно в Теоретически лицей, първоначално функционират отделно в две села:

- с. Чеболакчия – от 1944 г.;
- с. Викторовка – от 1945 г.

Архивни документи, които могат да дадат подробна информация за откриването на двете училища, просто липсват. Съществуват само регистри за издадени документи, удостоверяващи самоличността на учениците, завършили седми клас.

През 1949 г. в с. Чеболакчия седми клас са завършили 7 ученици, а през 1950 г. в с. Викторовка такъв клас са завършили 5 ученици. Завършилите седми клас викторовци са: Николай Шляхтички (роден през 1933 г.), Едуард Грис (роден през 1934 г.), Евфлаам Жабановски (роден през 1934 г.), Петър Шишков (роден през 1934 г.) и Васил Янчев (роден през 1933 г.).

На 5 февруари 1970 г. средното училище в с. Чеболакчия се обединява с основното училище в с. Викторовка и приема статут на ново средно училище, където учебните предмети се преподават на румънски и руски език (така е и до ден днешен – бел. авт.).

През учебната 1986–1987 г. в училището се въвежда факултативно изучаване на български език и литература. От учебната 1989–1990 г. (с активното съдействие на местния учител Александър Николенко) в същото учебно заведение учениците с българско етническо самосъзнание започват да изучават роден български език и литература като задължителен учебен предмет, а за щастие преподаването му тук продължава и до днес.

С решение на Правителството на Република Молдова на 1 септември 1998 г. училището приема статут на Теоретически лицей – с. Чеболакчия. От 2005 г. учебното заведение носи името на Николай Михай – доктор по философия, роден в с. Чеболакчия, бивш директор на същото училище.

Директори на училището от създаването му до наши дни са: Георги Бежанару (от 1970 до 1974 г.); Зинови Булавицки (от 1974 до 1980 г.); отново Георги Бежанару (от 1980 до 1982 г.); Дмитри Адамица (от 1982 до 1984 г.); и отново Зинови Булавицки (от 1984 г. до настоящия момент). А заместник-директори през същото време са: Иван Жуковски (от 1970 до 1971 г.);

Дмитри Адамица (от 1971 до 1982 г.); Васил Тузлуков (от 1980 г. до наши дни). Тъй като обученето в учебното заведение през цялото време е на молдовски и руски език, през отделни периоди е имало по двама заместник-директори, отговарящи за учебната работа в молдовските и руските класове. По тази причина като втори заместник-директори през съответните години работят: Лариса Игнатская (от 1971 до 1980 г.); Дмитри Адамица (от 1984 до 1986 г.); Валентина Калчишкова (от 1986 до 1991 г.); Нина Обрежа (от 1991 до 1994 г.); Николай Иванов (от 1994 до 2003 г.); Екатерина Чеботару (от 2003 г. досега).

Към настоящия момент в лицето има 29 класни стаи, работилница, спортна зала и общежитие с 96 легла. През учебната 2006–2007 г. в училището се обучават 130 ученици от български произход.

(Из Летописната книга на Теоретически лицей «Н. Михай» – с. Чеболакчия)

БИТ, ПРАЗНИЦИ И ОБРЕДИ
(РАЗКАЗИ ОТ ЖИТЕЛИТЕ)

ЗА ЗАНЯТИТЕ В СЕЛОТО

Първите бъчвари в село Викторовка били Филип и Савелий Бахови и техният изкусен майсторък в изработването на бъчви се помни и до ден днешен. Бъчвар е също и Савелий Генов, който и до наши дни прави качествени бъчви.

Известен кошничар в селото бил Афанасий Атанасов, който предал уменията си на сина си Петър и внука си Георги.

Във Викторовка имало и златар (ювелир) – това бил Георги Павлов, който правил индишии (браслети), булчински игли, пръстени, обеци.

Почти във всяко семейство от селото жените тъкали на тръгват да пеят за Иисус Христос. Збират си и рубли. Си додат станове. Но най-известни тъкачки, които изработвали разно ут черкувата старити и са збират синуви, дъщери, унуки и образни изделия като килими, черги, пешкири за сватби не само сидат с кравай при рудителти и с ина шиша вину. На паралята за своите домакинства, но и за други семейства, били: Стефа сядат дицата да йдат. Пудир туй сядат и старити. Бащата и на Турлакова, Варвара Рибакова, Ирина Турлакова, Елена синуфти начеват да пеят бужествени песни. Булькити и дъщер-Тузлукова, която заедно със зълвите си Василиса, София или стувет с майката и си приказват. Има хуро срят селу и Надежда си изтъкали зестрите: килими, юргани, дюшеци и койту иска, утювава на хуро.

Разказала Надежда Новакова, родена през 1949 г.

ЗА РАБОТАТА НА ПОЛЕТО

Съ збирами, додат у дума работниците, га съ куси житуту да вързвами снупове. Спим удъвънка, туря идин хъсър и смий Чобалак чия, съ збирами фсичкити, и утивами на къра. Вързвами сну пове и дуде съ съмни, ний навързвами накусенуту ду сабах лам.

Уже дния хората идат и ний чаками да укусят другу. Мъжти на ръце кусят и ний ги чаками. Ша укусят другу и вързвами, дурде съ мръкни.

ЗА МЕЛЕНЕТО НА БРАШНО

Ино уреми хората ходели да мелят брашно на уденици, дет варет на вятър. И улой се тъй мелели- с кунети. Напраена такава мельница, кунети варет и улоя тиче там, къту и направяну. Ино уреми у селуту имаши двя-три вятърни уденици.

Разказала Стефана Тузлукова-Турлакова, родена през 1922 г.

КОЛЕДА

Ино уреми очень пустувахми ду Колада. Даже на мальките дица ни даваха да йдът мляку, чи пост. Напрет Колада си гласим посну едени. Си пудавами кравайчита срищу Колада. Сабахлам стават рану и койту иска, утюва на черкува.

На Колада готвят блажну. Са збират лапята-коладари, станове. Но най-известни тъкачки, които изработвали разно ут черкувата старити и са збират синуви, дъщери, унуки и образни изделия като килими, черги, пешкири за сватби не само сидат с кравай при рудителти и с ина шиша вину. На паралята за своите домакинства, но и за други семейства, били: Стефа сядат дицата да йдат. Пудир туй сядат и старити. Бащата и на Турлакова, Варвара Рибакова, Ирина Турлакова, Елена синуфти начеват да пеят бужествени песни. Булькити и дъщер-Тузлукова, която заедно със зълвите си Василиса, София или стувет с майката и си приказват. Има хуро срят селу и Надежда си изтъкали зестрите: килими, юргани, дюшеци и койту иска, утювава на хуро.

ИВАНОВДЕН

Са збират родуфти на Ивануфден. Койту и Иван, кату иска, си коли ино шили, си прай курбан. Га са винчават, попа ги пита га ше им курбана. Има някой, ни знай. Попа му казва, чи Иван и да си напрай курбана на Ивануфден. На Димитруфден тоже тъй.

ЛАЗАРОВДЕН

Са збират мумичянцахта. Тургат си синци, алъни и пира на главити. Ходят ут къща на къща да пеят. Дету има мумченци и някуя булка, те и пеят:

Мари бульо, хубава,
имаш мумче хубаву,
примини гу, уриди гу
въф чарвену и зилену!
Там има муми пруклети,

ша му бръкнат у джопчи,
ша му извадят пръстянчи.

На пръстянчи исписану
негуфту ими какой.

Наздрай тебя, бульо лъо,
и на тебя, Диму лъо!

За мумичянци пеят:

Мари моме, манинка,
оци ли си манинка?
Грамни бели бакъри,
та иди на юзур за уда!
Наздрай тебя, бульо лъо,
и на тебя, моми ле!

ВЕЛИКДЕН

Срищу Виликден мятами печену ф пища. Утювами на черковна служба и стувим цяла нош. Слушами за Иисуса Христос как служат пуповити. Сабахлам упявами паската и си идим дома. Пак са збирами, гуляйм.

СОФИНДЕН

Ф първия пуниделник пудир Виликден са прай празник за умрелити- Суфинден. Са ходи на гробищата с хляп, пасха, ийца, манджа. Сядат там, ядът и пуминават умрелити. Ду-хожда попа, ги въспява и чите въспуминальни книшки. Счита-ва са, чи умрелъти са распуснати ду Спасуфден.

ПЕПЕРУДА

На третия читвъртък пудир Виликден ѹ пипируда. Праят пипируда ут трива мумичянцахта и ходят да пеят ут къща на къща:

Пипируда лята, лята испрулята,
ис уда са мята и са Богу моли:

– Дай ни, Боже, дъждец, да са
руди житу, житу чернукласу!
Мама да ми меси ситен, плетен кравай,
фъф курабя месен, месен-недумесен,

на камъка точен, точен-недуточен,
на слънцита печен, печен-недупечен.

Ходят песнята да пеят, збират брашно, сирени, улой – кой кату им даде. Хазаяката, дету дава брашно, таркаля струнката-аку струнката пани сас дънуту на зимята, туй значи, чи й на пълну, на хубаф уражай. А пак аку е сас дънуту нагоря, ша ѹ на празну, уражая на зимката ша ѹ слап. Кату исходят фрет, утюват при ино мумичанци ф къщи. С помуш на майката си пикът питята. Праят Германчу – кукла ут кал. Утюват и гу зарават ф някуя градина. Тугъс пудир сорук дена гу уткриват и гу фъргат ф удана, ф ръпата за дъш.

ПИНДИКУСТИ

Читвъртата сряда пудир Виликден ѹ пиндикусти. Са прай у сряда строгий пост с бол. Са збирами жинити и варим бол. И сяддами на тривата, идем за Иисус Христос, чи си угадил костити на двайси и петия ден пудир Виликден.

ГЕРГЬОВДЕН

Срищу Гиргъофден бирем куприва. Наричами купривата на хората ут симъята и я тургами ф уда на градината, на русата. Сабахлам станим и утювами ф градината да прувирим куя куприва ѹ весела, и куя ни ѹе. Койту ша булей, купривата увяхнала. Дету има мума, зима си купривата, съзакичва с нея и утюва да испържда кравата.

СПАСОВДЕН

На петата сряда пудир Виликден ходим на гробищата да испрводим умрелити. Си раздавами там хляп, бол за техни души. Ф читвъртък празнувами Спасуфден. Наприт Спасуфден хората си пикът пасха, вапцват ийца и на Спасуфден си пудават пу къщята.

ТРОИЦА

На пидисетия ден пудир Виликден са празнува Троица. Ф събура са пустила вътре ф къщята, фъф сичкити комнати, трива: пилин и русалска трива, и са пудава пу ино пити ляп за

ЗА СВАТУВАНЕТО И ЗАСЕВКИТЕ

Идат сватомници с мунчету при рудителити на булката. Флизат сватомници, викат мумата, питат я: «Ти искаш ли туй мунче?» и тя ша кажи, чи гу иска. Пудир туй пиец пуина чеша вину и мумата им дава нишан – аляна рокля или аляна фарта. Сватомници си утюват, пак мунчету устава. Те ша пусидът, ша пуприказват и сетне мунчету си утюва. Ката вечер гудяника духожда при булката. Пудерь сватуваниту сабахлам свикървата с очи ина жина дуниса на булката иглата, кояту тя ша носи ду свадбата нафрет. Булката са применения и минава- цалува ръка на свикървата най- напрещ- и на сичките други, коиту са там. Пият пуина чешка вину и си утюват. Булката устава дома ду свадбата и уже ѝ згудена. Сетне съ дугуварят старити и праят гудеш, тъкмеш.

Праят гудеш, дету са утакмяват куга ша ѝ свадбата. Паследнатаnidеля наприм свадбата- фъф петак вичартъ са праят засефки. Те съ праят за маладъжа- играят, пеят и ядът. Ядът бол, щоту ѝ петьк.

Ф събути сабахлам гудяника збира негуфти рудници ф тях, булката – нейнити, за да упяват питка. Пикът топла питка, готовят картофяна манджа. Тургат на масти питката, сичките са луят на хуро и пеят, и играят пукрий питката. Са пеят три песни: «Фляла ѝ Станка в градинка», «Мама ѝ пита месяла», «Люби ми са жени». Накрая на песнята има такива слува, дету са пей куя ѝ булката или кой ѝ гудяника. Пудерь тес слува зълвата и девяра са пускат ут хуроту и расчупват питката. Аку девяра земи по-гуляму парче, гудяника ша кумандва фъф семейство. И наабарот.

Пудерь туй слагат манджата, сядат и ядът сичките. Пак пудер туй начеват да гласят за свадбата, кояту са начева фnidеля сабахлам.

ЗА СВАТБАТА

Фnidеля кам девят часа сабахлам девяра и други мъже рудници утюват при гудяника с музикантите. Зимат гудяника, вързват пуина кърпичка на сичките мъже на лесната рака

умрелити. Фъфnidеля жинити харизват на дица чинии, гърнянца, стакани. Ф пундельник са прай курбан. Са збират пу ма- хали, готовят офорчо мисо и ядът за здрави на живити.

ЕНЬОВДЕН

На Енюфден бабити си убират китки. Има Енюову цвети, цъфти жъльту. Жинити утюват на черкува, там свитят китки. Ги раздават и тях китки стават за цар, ги тупят ф уда, и си мият учити. Дету са муми, си зимат ут тях китки, ги дават на бабити да баят, коту да са уженят по-скоро.

На този ден са прят юфки. Точи са тънки листа ут тисто, нарязват са на триугольници, варят са, турга им са сирини и са ядът.

ЗА СЕДЕНКИТЕ

На сиденките мумити приидът, плитът калцуни, тинтели, гласет даруви за свадби. Всяка работи коту можи. Пеят песни, кугату работят. По-рану нямахми с ко да светям и пу сердата на стаята туригахми ино кандину или ламба.

Идат мунчета, сядат люби при люби и си приказват. Куету мунче харесва някакъ мума, утюва ду нея, зима я за ръката или за фартата и туй е знак, чи той иска да и стани любомник. Тя, аку е съгласна му дава китка. Срищу празниците, когату ни са ший и ни са плите мумити праят милина, дунасят вину, канят яргенти. Прайм чесън срищу Андрейфден. Съ наядем, любомници си утиват, а мумичетахта спът при хазяйти.

Тъй спим на зимята с пу ино дюшечи, юрганчи, спим ина ду друга. Сабахлам ставами рану и си утювами.

Разказала Надежда Новакова, родена през 1949 г.

ЗА ХОРОТО

Зимну уреми тоже играйм хуро. Дету по имами- с калоши а коту нямаши- с цървули. Кату играйм хуроту, мунчету иди, тъ улуй за ръката и та оди накрая, по-натът ут хуроту, и там приказвами. Колкуту приказвами, кату измръзним и си тръгвами.

Разказала Стефана Тузлукова-Турлакова
родена през 1922 г.

и утюват да будят кумъ. Там теже збрани руднинти на кумъ. Пиет пу ина чеша ракия и закусват. Кумъ са нагласява и зима няколку пари млади, мумичита и яргени и утюват да прибульват булката. Кату я прибулят, бащата на булката извида младити ут къщи, играят хуро, дарят кумуфти. И утюват към черкуфта, минават прис селу пиша. Кату са винчаят, утюват при гудяника, там ги пусрещат свекар и свикърва, и технити руднини. Булката и гудяника ги фвидат в ина комната, устават ги сами. А пак другити начеват да накриват стола и са начева свадбата.

Разказала Василиса Тузлукова, родена през 1938 г.

ПРЕСТЬПУЛКА

Кату фани да пристъпва дитету, трява да му дадеш престъпулка. Престъпулка за дите съ прай самуй ф пуниделник. Съ праят три питенца и съ дава нарет на три къща, и пристъптя ни съ минава. Съ дава ф пуниделник – да му вари напреть,

ТРЪЧКАНЕ (ОТБИВАНЕ) НА ДЕТЕ

Съ тръчка дите самуй ф читвъртък или ф събота. Ша му свариш ино ийце и ша гу завъртиш, и то съ търкули ийцету. И ша му кайш на ийцету: «Вари, тойта майка!».

Майката си тури ина четка ф пазухта. Дитету, кату иска да сучи ут майката, то съ убude pu ръчичката, pu устата и майката казва: «Хапуту! Няма поечик! Куть! Куть! Куть!».

Ни съ пuftурява да сучи фтория пъть и грешну. И га види чиляка, гу уручасва. То мой млогу да риве, ма ни трява да мъ съ дава да сучи фтория пъть.

Разказала Стефана Тузлукова-Турлакова, родена през 1922 г.

БЪЛГАРСКИ НАРОДНИ ПЕСНИ ОТ ВИКТОРОВКА

«Вред, дето живеят българи, се разждат и песни». Пенчо Славейков

Народните песни са най-значителната част от българския фолклор. Те разкриват народния живот, мироглед и дават израз на народните чувства, мисли, идеали, като показват неизчерпаемите поетически заложби на народа.

Всяка народна песен се създава от народния певец и може да се преработи устно от много певци, и така се създават нейни варианти. Текстът на народната песен е в непрекъснато движение, търпи постоянни изменения в зависимост от индивидуалните творчески особености на изпълнителя, от географското разпространение или историческите условия. Тук трябва да се прибави и своеобразието на езика в песента с неговата лексика и граматика, стилистическата обработка на сурвиви езиков материал. В това отношение е изключително любопитно разглеждането на народнопесенното богатство на българите от Бесарабия, успели да съхранят в автентичен вид голяма част от българския песенен фолклор.

Българският музиковед проф. д-р Николай Кауфман в своя фундаментален труд «Народни песни на българите от Украйнска и Молдавска ССР» е записал доста песни, пеещи се в бесарабското българско село Кортен. Тъй като основателите на село Викторовка са предимно кортенци, може би ще е интересна съпоставката на някои кортенски песни, записани от професора в края на 60-те години на XX век, с такива, които се пеят в с. Викторовка до наши дни.

Проследяването на вариантността на сходни по теми, образи и мотиви народни песни от Кортен и Викторовка дава възможност за откриване на сътворчество, което е довело до художествено усъвършенстване на песенното наследство. С паралелното разглеждане на няколко кортенски и викторовски песни от различни жанрове се добива представа за това, че

текстово песните са много близки, без да са еднакви. Това свидетелства за постоянните изяви на поетическия гений на хора, произхождащи от едно и също населено място, но по късно разделени помежду си по волята на историческата съдба

ПЕСНИ ЗА СЕДЕНКИ

ЗЛОКОБЕН СЪН, ПРЕДЗНАМЕНОВАНИЕ ЗА СМЪРТ

село Кортен

Я помълчети да послушъми
мома ли пее, кавал ли свири.
Те помълчели и послушали –
не мома пее, не кавал свири,
я най е бяла хубава Станка,
хубава Станка майка си буди:
– Я ставай, ставай, стара майчице,
какъв съм съня, съня сънуvalа,
приз село бяга бърза кошута,
подире я гонят две луди млади,
дето я стигнат, там щът я убият,
там щът я убият и щът я разпорят...
Като са майка, майка ѝ събуди,
Станка си лежи, лежи заклана.

*Пял Васил Турлак,
роден през 1916 г.*

ЗОРО ЛЬО, ЗОРО, ЗОРИЧКЕ

село Кортен

Зоро лъо, зоро, зоричке,
защо тъй рано си угряла,
си ни питлите разпяла, (2)
си ни лица разбудила,
си ни бульки разривала,
си ни бульки разбудила...
*Пял Васил Турлак,
роден през 1916 г.*

Я пумальчети да послушами
како съ чува в долната махла,
долната махла, горни градини,
мома ли пее, ерген ли свири.
Те пумальчели и послушали –
то не е било ни мома пей,
ни е било ерген свири,
я най е била Станянта майка
и тя си Станка будеш:
– Я стани, Станке, я стани дъшо,
мама да ти кажи, кажи и прикажи
къфсынънуvalа, къфсынънуvalа
Стано, за тебя.
Две луди млади тебя гоняха,
Тебя гоняха, чи да та юбиват...
Като са майка, майка ѝ събуди
Станка си лежи, лежи заклана.

*Пяла Руса Чавдар-Дерменжи
родена през 1941 г*

Записал Н. Кауфман

село Викторовка

Зоро лъо, зоро, зоричке,
защо тъй рано угряваш,
да ни питлите распяваши, (2)
да ни лицата разбуждаши... (2)

*Пяла Руса Чавдар-Дерменжи
родена през 1941 г*

Записал Н. Кауфман

КУГАТУ БЯХМИ МАЛЬКИ, МИЛУ ЛЮБЕ ЛЕ

Кугату бяхми мальки, милу любе ле,
любоф не знахми и я сига
пураснахми, любоф узнахми!
Чарвената ти риза, милу любе ле,
сърцету ми разриза!

На шапката пирцету, милу любе ле,
разриза ми сърцету!

На фартата ѹ тигеля, милу любе ле,
сърцету ми разделя!

Пяла Руса Атанасова-Бучкова, родена през 1919 г.

НИКОЛА РАДА ДУМАШИ

Никола Рада думаши:

– Раду лъо, применяй ми съ, Раду лъо,
честу край нази минавай, (2)
дано та мама яреса

за снаа, за къшну чеду!

Рада Николу думаши:

– Никола, любе, Никола,
нали съ, любе, применям,
честу край вази минавам (2)
и пак ма майка ти ни мъ ръчи,
за снаа, за къшну чеду и вънкашну!

Никола Ради пак дума:

– Раду лъо, любе, Раду лъо, (2)
знаиш ли, Радо, помниш ли,
гато сме бяле мънинки,
мама ѹ меджии викала,
меджии на пуприфи
и сичкити прели напрели
пу ино вритечу и пу двя?!

Пък ти си, Радо, напрела
ино и то ѹ пульвина.
Гату гу ѹ мама мутала,
триста съ пътя късалу,
триста възела върдзalu

ПОМЯН

Чи какъв помян станалу
в читирнайста гудина
на австрийската граница?
Млогу сулдати раняли,
раняли и ги избили.
Вася гу люту ранили,
ут лесна стърна – ф рамуту,
ут лява стърна – ф сърцету.
Васю Михальчу думаши:
– Михальчо, верен другарян,
наближи по-близу ду меня,
да ми шинела разкупчеши,
да ми ранити привърдиши,
да лягам, да си пучивам!

Тугас победа ша стани
и ти Михальчо ша си утидиш,
синкити майки ша излязат
синуви да си пусрещат,
и моята майка ша излези,
и тя за меня ша пита.

Васюва майка Михальчу думаши:
– Михальчо, Васюв другарян,
аде устай наш Васю?

Михальчо чина думаши:
– Ваш Васю, чино, устана
на австрийската граница,
вечен сулдатин ша бъди!

Пяла Руса Чавдар-Дерменжи, родена през 1941 г.

МЯТАЛУ Й ЛЕНЧИ АБЪЛКА

Мяталу й Ленчи абълка, (2)
мяталу й, наричалу: (2)
– На куго падни абълка, (2)
за негу ша са уженя. (2)
Абълка падна на старец.

и за туй та мама ни ръчи
за снаа и за къшну чеду,
за къшну чеду и вънкашну.

НАКЛАЛА Й НЕДА СИДЕНКИ

Наклала й Неда сиденки.
Къкту ги й клала и заспала,
сичкити чуха и дудоха,
ут двети махли-мумити,
ут третата-мумчуйти.
На сяка люби там беши,
сал мойту люби гу няма,
няма гу и няма да дойди.

ТЬС ВЕЧАР НИ МИ Й ВЕСЯЛУ

Тъс вечер ни ми й весялу, (2)
чи мойту люби гу няма, (2)
няма гу и няма да дойди. (2)
Той у гурата утиди (2)
да сиче пръсти брязуви, (2)
да праи пушки бойлии (2)
и тънки саби вренгии. (2)
Остра съ сабя прибръна, (2)
Пеньо Стифана пригърна. (2)

МАМА ВАНЮ ТИХУ ГУЙОРИ

Мама Ваню (2) тиху гуйори: (2)
- Я бре, Ваньо, (2) я бре, синко Ваньо! (2)
Ни тъ ли були (2) лесната ръчица (2)
на ръката (2) пръста, дету пишиш? (2)
Ваню мами (2) тиху утгуйори: (2)
- Мари, мале, (2) мари, мила мале! (2)
Ни мъ були (2) лесната ръчица (2)
на ръката (2) пръста, дету пиша, (2)
най мъ були (2) сърце за дивойка, (2)
за дивойка, (2) за наша кумшийка. (2)

Старец са радва, зарадва,
засука мустак нагоря,
зареши брада надолу.
Викналу й Ленчи да плачи:
– Олиле, мамо, мамичке,
какво ша правя с тос старец?
Майка на Ленчи думаши:
– Бре мальчи, Ленчи, не плачи!
Дървари в гора ша идат,
старец с дървари ша испратим.
Дано гу дърво затисни,
дано гу мечка изиде!
Дървари ут гура идяха,
най-нпретъ старец вареши,
мечка за ухо водяши,
праву към Ленчи сочashi.

МОМИЧАНЦИ

Момичанци, ти, мънинку,
чарвена ѹ аблълка! (2)
Нидей стувя срищу меня,
изгурях за тебя! (2)

Гури, гури, милу либи ле,
дано да изгуриш! (2)
К'о да сторим, да напраим,
двама да са земим? (2)

Дувечера, милу либи ле,
ас ша мина край вас! (2)
Ас ша мина и ша путсвирина,
и ти да ми пристаниш! (2)

Чи ни моя, милу либи ле,
ас да ти пристана! (2)
А чи мама, милу либи ле,
няма да ма пусни! (2)

СТАНЕ, ЛИБЕ СТАНЕ

Стане, либе Стане,
гиди черни очи! (2)
Ни стой срищу меня,
изгурях за тебя! (2)
Стане, либе Стане! (2)
Да дойда, да седна
на ваша сидянка. (2)
На ваша сидянка,
ду твойту куляну. (2)
Стане, либе Стане! (2)
На ваша сидянка,
ду твойту куляну. (2)
Нека твойти друшки
каил да ни станат! (2)
Стане, либе Стане! (2)

ВЛЯЛА Й ДИМКА ВЪФ ГРАДИНКА

Вляла ѹ Димка въф градинка (2)
да си бире росни китки. (2)
Чи си ѹ китки тя набрала,
над вуда са ѹ угледала
и сама са ѹ аресала:
– К'ва съм бяла и чарвена,
да съм малко по-височка,
цял свят, леле, бих изгурила,
жененити – разженила,
згуденити – разгудила!

ЛЮБЯЛИ СА й ДВАМЦА МЛАДИ, ХЕЙ

Любяли са ѹ двамца млади, хей, (2)
любяли са, лъгали са
ут манинки дур големи.
Хей, Драгануле!

К'о убичаш на свята –
имота ли, живота ли,
или убичаш любовта?

Дона на Колю (2)

си утгуваряши:

– Имота е, милно либе,
той е раскош на света! (2)

Живота е, милно либе,
той е временен на света! (2)

Любовта е, милно либе,
тя е вечна на света! (2)

Душло времи да са женят, хей, (2)
майка дъщеря си не дава,
баща синку си не жени.
Хей, Драгануле!

Здумали са й двамца млади, хей, (2)
да забягнат в гъста гура,
в гъста гура явурува.
Хей, Драгануле!

Ти ша станиш тънка елха, хей, (2)
аз до тебя кичаст явур
в гъста гура явурува.
Хей, Драгануле!

Чи ша додат дърворези, хей, (2)
и ша срежат тънка елха,
и до нея – кичаст явур.
Хей, Драгануле!

Ша напраят два криватя, хей, (2)
да си легнат двамца млади,
двамца млади кату нази.
Хей, Драгануле!

МАЙСКИТИ ГРАДИНИ

Снощи минах (2)
край майскити градини.
Там завидях (2)
два бужура цъфнали.
Те не били (2)
два бужура цъфнали,
най били (2)
Колю и Дона двамата.
Колю на Дона (2)
тиху си говоряши:
– Кажи, Доне, кажи, либе! (2)

Пяла Валентина Василевна Яламова-Постика – художествен ръководител на старшата група на българския ансамбъл за народни песни и танци «Изворче» – с. Викторовка. Тези песни са част от изпълнителския репертоар на ръководения от нея ансамбъл.

ПЕСНИ ЗА ХОРА

СНОЩИ Е ЯНКА ЮТ БАЛКАН СЛЯЛА
село Кортен

село Викторовка

Снощи е Янка ют Балкан сляла: (2)
– Дай ми, Ваньо, рупчиту, ето ти го дадъх, ют Балкан сляла, ф селу ѹ фляла, (2)
и Марийка беше там като ти го дадъх.
От Балкан сляла юв село вляла, (2)
байрак забила, турчин убила.
„Юнак съм бяла, чи съм гу убила,
хитра съм бяла, чи съм гу скрила“.

*Пял Васил Турлак,
роден през 1916 г.*

Снощи е Янка ют Балкан сляла, (2)
ф селу ѹ фляла, байрак развила, (2)
байрак развила, сабя извила, (2)
сабя извила, турчан убила, (2)
турчан убила, чи гу ѹ скрила (2)
ф чичуви си темни темници. (2)
Три пътя Яна на сут викаха, (2)
три пътя Яна ина дума думаши: (2)
– Юнак съм бяла, чи съм гу убила,
хитра съм бяла, чи съм гу скрила
Пяла Руза Чавдар-Дерменжи,
родена през 1941 г.
Записал Н. Кауфман.

ЗАСВИРИ БУЖУР В БУЖУРИ

Засвири Бужур в бужури,
с кавал пукрай дувари.
Кавал му свири и гуйори:
– Кой сюрмах, кой кату мене,
селски гуведа да пасе,
две либомнички да люби,
Ганка и Трохка двички?!
Яс Ганка зема, ни зема,
я най щи Трохка да зема!
Трохкята уста геранюва
на мойту сърце две рани,
две рани, две разранени.
Чи де има ф селу дохтури
да ми ранити излечат?
Чи Ганкинити вежди сключени
на мойту сърце два ключа,
два ключа, два заключани.
Де има ф селу златари
да ми нахтари излеят, (2)
да си ключови расключва?

ИВАН НА РАДА ДУМАШИ

Иван на Рада думаши: (2)
– Раду лъо, любе, Раду лъо, (2)
како й туй нашу любени, (2)
любени и забрайвани? (2)
Вчера съм утишъл да юра, (2)
наша съм нива заминал, (2)
пък на ваша съм утишел, (2)
ударях бразна идна-двя (2)
и са на третя пувърнах. (2)
Пугледнах долу и нагоре, (2)
утгоре никуй ни иди, (2)
утдолу баща ти идиши, (2)
на раму сопа носеши, (2)
прау към мене сочещи... (2)

Пяла Руса Чавдар-Дерменжи, родена през 1941 г.

ПЕСНИ ЗА ЗАСЕВКИ

СЛЪНЦИ ЗАЙДЯ

село Кортеп

Слънци зайдя, слънци зайдя,
Милкана за уда утива, (2)
Иван пудиря й вървеше.
Иван Милкани думаши:
– Ще ли ма земиш, Милкано?
Милкана Ивану думаши:
– А бре, Иване, Иване,
чи кък и рикла майка ти:
„Тя няма дари хубаву
за свекър и за свекърва”.

село Викторовка

Слънци зайдя, руса пада,
Милкана за уда утива, (2)
слънци зайдя, руса пада,
Иван пудиря й вървеши
и на Милкана думаши:
– Ша ли ма земиш, Милкано?
Слънци зайдя, руса пада,
Милкана Ивану думаши:
– Иване, любе Иване,
чи кък й рикла майка ти:
„Тя няма дари хубаву,
за зълви и за девяри,
и за по-стари итърви”.

*Пял Васил Турлак,
роден през 1916 г.*

*Пяла Руса Чавдар-Дерменжи,
родена през 1941 г.*

Записал Н. Кауфман.

КОЛЮ МАМИ ДУМА

Колю мами дума:
– Ужини ма, мамо,
задуми ма, мамо!
Мамо, да ми земиш
хубау мумичи,
то й нашту кумшийчи!
Чи твърде ми аресва,
куга рану рани,
бели пули веи,
пули и ракави.

Пяла Василиса Тузлукова, родена през 1938 г.

СНОЩИ С ВЕЧАР АЗ ИЗЛЯЗАХ

Снощи с вечер аз излязах
в бащяни двурови,
чи си срещнах дур три муми,
муми приминени.

Първата ми дума, мамо:
– Зими мене, Иване, (2)

чи ас имам нова къща,
ф селу най-гуляма! (2)

Фтората ми дума, мамо:
– Зими мене, Иване, (2)

чи ас имам тънки дари
и къшну имани! (2)

Третята ми дума, мамо:
– Зими мене, Иване, (2)

нямам къща, нямам дари,
ни къшну имани! (2)

С тес ръце ща пуддърджа,
твърде са работни, (2)
с тес ръце и с мойту сърце,
то ли ни й имани! (2)

Яс съчудя и мая
ко да напрая! (2)

Къщата, мамо, съ праи,
дари съ купуват, (2)
я муминску сърце, мамо,
нийде ни прудават. (2)

Пяла Руса Чавдар-Дерменжи, родена през 1941 г.

ЗАЛЮБЯХ ЛЮБИ

Залюбях люби, (2)
малку гу любях, (2)
млогу гу лъгах, (2)
чи гу излъгах (2)
в Тунжа да иди, (2)
риба да луи, (2)
риба платена. (2)

Тунжа са скъса,
рика прутечи,
мумче извлечи,
на край, на пясък.

Турци минаха,
найучаха гу
турцки да сиди.

Гърци минаха,
найучаха гу
гръцки да гальчи.

Пяла Валентина Василиевна Яламова-Постика.

ПЕСНИ ЗА ОПЯВАНЕ НА ПИТКА

МАМА Й ПИТА МЕСЯЛА

село Кортен

село Викторовка

Мама й пита месяла
и кокошка заклала,
крендел е вино наляла,
меня за тебя пруоди,
да додиш, Янку лъо, ю дома,
да идем с тебя й да пием.

Мама й пита месяла,
Янку лъо, любе, Янку лъо,
и кокошка заклала,
Янку лъо, любе, Янку лъо,
крендел вину наляла,
Янку лъо, любе, Янку лъо,
меня за тебя испруйоди,
Янку лъо, любе, Янку лъо,
да додиш, Янку лъо, ю дома,
Янку лъо, любе, Янку лъо,
да идем с тебя й да пием,
Янку лъо, любе, Янку лъо.

*Пяла Василиса Тануркова,
родена през 1930 г.*

*Пяла Руса Дерменжи,
родена през 1941 г.*

Записал Н. Кауфман.

ВЛЯЛА Й СТАНКА В ГРАДИНКА

Вляла й Станка в градинка
да разлива и пулива
студена вуда ледена,
сладка ѹ кату медяна.

Пътник ис пътя вървеши
и на Станка думаши:
– Станки ле, моме хубава,
набери ми, Станки ле,
ут твойту цвети фсякакву,
ут бял-чарвен трандафял, (2)
ут морува люляка!

Чи му ѹ Станка набрала,
набрала и му ѹ пудала.
Ни ще юнак киткити,
най ще юнак мумата.

Пяла Надежда Тузлукова-Новакова, родена през 1949 г.

ЛЮБИ МИ СА ЖЕНИ

Люби ми сажени,
любиту ѹ низнайну.
Я куесту ѹ знайну,
то прис плить гледа.
Дремни сълзи рони,
дету сълза капни,
зимята са пуга,
ран бусилек никни.
Чи кой гу бяреши?
Колю гу бяреши!
И на го гу дава?
На Ана гу дава!

Пяла Василиса Тузлукова, родена през 1938 г.

ПЕСНИ ЗА БАБИНДЕН

КАЛИНО, РАДО, МОМИЧЕ МЛАДО

Калино, Радо, момиче младо, (2)
драгу ми беши у вас да дода, (2)
у вас да дода, ут коня да сляза, (2)
ут коня да сляза, ф дора да фляза. (2)
Ф дора да фляза, фкъщи да фляза, (2)
на стол да седна, вину да пия, (2)
вину и ракия в сребърна чеша. (2)
На чещата бяла пейница, (2)
на пейницата ѹ бяла гълъпка. (2)
Гълъпка гука: "Гу-гу-гу! (2)
Гу-гу-гу, натучети другу, (2)
натучети другу, другу по-чарвену, (2)
другу по-чарвену, другу по-студену!" (2)

БИЙ МА, МЪЖО, БИЙ МА

Бий ма, мъжо, бий ма, бий, ма дубий! (2)
Роклята ми на меня ни я купи ти! (2)
Купи ми я, купи кумшайчиту ми – (2)
на т'ой пук, на мой ят, кумшайчиту ми! (2)
Бий ма, мъжо, бий ма, бий, ма дубий! (2)
Фартата ми напредя ни я купи ти! (2)
Купи ми я, купи кумшайчиту ми – (2)
на т'ой пук, на мой ят, кумшайчиту ми! (2)
Бий ма, мъжо, бий ма, бий, ма дубий! (2)
Калинкеря ми на главата ни гу купи ти! (2)
Купи ми гу, купи кумшайчиту ми – (2)
на т'ой пук, на мой ят, кумшайчиту ми! (2)
Бий ма, мъжо, бий ма, бий, ма дубий! (2)
Чефлити ми на краката ни ги купи ти! (2)
Купи ми ги, купи кумшайчиту ми – (2)
на т'ой пук, на мой ят, кумшайчиту ми! (2)

ТЬС НАША ГАНА ИСКА ДА СА ЖЕНИ

Тъс наша Гана иска да са жени,
пък няма Гана по-нови дрехи. (2)
Утишла ѝ Гана в леляни си
да си пуиска по-нова дреха –
аляна рокля и синя пристилка. (2)
Леля на Гана тиху гуйори:
– Гано мо, Гано, сестряно чедо, (2)
ко си праила в коледни пости,
дългити нощи? (2)
Що ни си прела, прела и тъкала? (2)
Гана на леля си тиху утгуйори:
– Лельо мо, лельо, лельо миличке, (2)
прела съм, лельо, прела и тъкала, (2)
тънку съм прела къту за черга,
биту съм тъкала къту приз вратник! (2)
Леля на Гана тиху гуйори:
– Гано мо, Гано, сестряно чедо, (2)
кътку си прела, прела и тъкала, (2)
иди си, Гано, и тъй са примини! (2)

Пяла Руса Чавдар-Дерменджи, родена през 1941 г.

ЧЕРНЕЙ, ГОРО, ЧЕРНЕЙ, СЕСТРО

Черней, горо, черней, сестро,
двама да чернейм – ти за тоя листец,
аз за моята младуст.
Да знай моята майка, горо сестро,
да знай и да помни,
дету ни ма дади, горо сестро,
дету ас съм щяла.
Най ма дади, горо сестро,
дету съм ни щяла,
на ино луду и младу, горо сестро,
на младу хайдутчи.
Ходи и хайдутува, като вечер
ми дуниса пу ина бяла риза,

ина бяла риза, горо сестро,
и пу ина лесна ръка.

Пък тъс вечер ми дунеси, горо сестро,
дур две бели ризи, горо сестро,
и две лесни ръце.

Пък ината ръка, горо сестро,
на пръста ѝ с пръстен
и ас съм гу пузнала, горо сестро,
чи тя ѝ на мойту братчи.

Пяла София Ивановна Шишкова, родена през 1938 г.

МИТИЧЕСКИ ПЕСНИ

КАЦНАЛА Е ФТИЧКА-ЛИТНИЧКА

Кацнала е фтичка-литничка
на Стуюнуга градинка,
на червената глугинка.
Кату е кацнала и запяла,
Стувян я ут къщи гледаши
и той си навънка излези
тистяна вуда да фърга.
Йощи на фтичка думashi:

– Фтичке мо, фтичке-литничке,
ти пейш, чи ти ѝ веселу,
я мене, фтичке, не питаш,
станалу ѝ девят гудуни
уткътку ми ѝ булката умряла,
пет ми ѝ сирака устайла
и те ходят немили-недраги
пукрай лютскити вратници –
укъсанни, рохави, неучесани!

Фтичка Стуюн прудума:
– Стувене, холан, Стувене,
яс ни съм фтичка-литничка,
я най съм твойта булка!
Мене ма Госпут пруйоди

Майка ѝ из дор ходиши,
ходиши, плачиши
и си Коя къльнеши:
– Гроба ти са прували,
дету ма, Койо, накара
да дам Дойка далеку!
Де сидя Госпут, де слуша,
чи си Коя ут гроба извади,
сандъка му ѝ таличката,
а пак калака му ѝ кончиту.
И той си у Дойкини утиди
и на Дойка си думаши:
– Дойке ле, сестро, Дойке ле,
да додиш, Дойке, на сватба,
най-малък брат са жени!
Дойка си брату думаши:
– Пучакай ма, байно, пучакай
да са, холан, ублика
и със тебе ша дода!
И тя си със негу тръгнала,
кът са в таличка качила
и му думаши:
– За к'о ти, байно ле, таличка
мириши на зимя, на черна мухъл?
Байно ѝ утгуйори:
– Вчера съм ф гура ходил,
за дарво да дунисам,
за туй ми таличка мириши
на зимя, на черна мухъл?
Варяха малку и млогу,
кату ф гурата влязуха,
фтичкити загугуваха,
гугуват и гуйорят:
– Де са ѝ чулу, видялу,
живу и смъртну да ходят?
Дойка на байно си думаши:
– Пучакай, байно, пслушай

да дода и да ти кажа,
чи мъж съ жилесий, Стувене,
ина ми цяла гудина,
пък жина съ жилей, Стувене,
цели ми девят месяца.
Пък ти ма жиля, Стувене,
цели ми девят гудини.
Зими са, холан, ужини,
чи си сираци прибири
да ни ходят немили-недраги
пукрай лютскити вратници –
укъсани, рохави, неучесани!
Кату му ѝ туй фтичка казала
и пак си фтичка фръкнала.

Пяла Руса Чавдар-Дерменжи, родена през 1941 г.

ИМАЛА МАМА, ИМАЛА ДЕВЯТ СИНА РОДЕНИ

Имала мама, имала
девят сина рудени
и ина дъщиря Дойчица.
Сватовници си за Дойка дудоха,
дудоха да ѝ сватуват.
Мама си Дойка ни дава,
чи то ѝ млогу далеку,
далеку селу Търнуву.
Дойкиният най-гулям брат
на майка си думаши:
– Дай я, мамо, дай,
чи ний сме братя търговци,
чи фред конак имами,
а ф Търнуву конак нямами!
Мама си Коя пуслуша
и дади я селу Търнуву.
Мина са малку и млогу,
Чумата ф селу влези,
чи измурила и струшила
девят Дойкини братя.

как фтичкити гугуват и гуйорят!
Байно ѹ тиху думаши:
– В тая гура фсичкити фтички
тъй гугуват и гуйорят.
Те си тръгнаха пак напреть.
Кату стигнаха ду гробищата,
байно на Дойка думаши:
– Сляс ут таличката,
яс да си конче напаса,
пак ти дома ща си идиш!
Тя кату ду дома стигна,
кату ду врата извика на майка си
и тя на Дойка си думаши:
– Кой та, Дойке, дуведи
да стигниш ду тука?
Дойка ѹ утгуйори:
– Бати ма Кою дуведи –
той си влези в гробища
да си кончи напасе.
Двети живи са слуха
и двети мрътви са пуснаха.

Пяла Руса Тапуркова-Рибакова, родена през 1933 г.

ЕТНОФОЛКЛОРЕН АНСАМБЪЛ «ИЗВОРЧЕ»

Ансамбъл „Изворче“ е създаден през 1989 г. от учителя по български език и литература Александър Николенко и началната учителка Надежда Новакова, които са от с. Викторовка. Официално ансамбълът е зарегистриран през 1992 г. Тази фолклорна формация е създадена с цел да се възродят и съхранят българските традиции и обичаи, майчината песен и приказка.

До наше време вече седем поколения са възпитани в духа на възроденото в селото българско народно творчество. Първи възпитанички на ансамбъла са: Люба Делибалтова-Маринова, Галина Желева, Татяна Таласимова-Караиванова. А други възпитанички като Лариса Яламова-Дорогой, Ана Шиш-

ман, Ана Григорю продължават да се занимават професионално с хореография и досега пеят с вълнение и обич български народни песни.

През 1995 г. ансамбълът е удостоен с със звание „народен“. Той е активен участник във фестивали, проведени в района и републиката. Удостоен е с наградни дипломи – от република: 9 – за първо място, 7 – за второ място и 12 – за участия в концерти; от Кантемирски район: 4 – за първо място и 2 – за второ място; от жудец Кагул: 2 – за първо място, 4 – за второ място и 1 – за участие в концерт; от гр. Чадър-Лунга: 1 – за първо място; от гр. Тараклия: 2 – за първо място, 1 – за второ място, 1 – за участие в концерт. По традиция всяка година на втория ден от пасхалните празници ансамбълът изнася концертни програми в центъра на с. Викторовка.

През 1995 г. етнофолклорен ансамбъл «Изворче» посещава Република България с концертна програма по покана на българската държава. Дефилира с концерти в 5 български села и град Габрово, в резултат на което е награден с 3 български народни музикални инструменти: кавал, гайда и гъдулка. През 1998 г. на формацията гостува ансамбъл за народно творчество «Варна» от гр. Варна, Р България.

Разказала Надежда Новакова – бивш учител по български език и литература в Теоретическия лицей на с. Чеболакчия и настоящ ръководител на младшата група на Етнофолклорен ансамбъл «Изворче» – с. Викторовка, родена през 1949 г.

ПРИКАЗКИ

Приказка за лъжливото овчарче

Ино уреми ималу ино фчерчи. Пасялу фчети и убичалу да са шигува с хората ут селуту, кату крищял:

– Пумугнети! Вълцити нападат на фчети.

Хората зимали вили, туяги и кой коту можи, и утювали на помуш. Фчерчиту са натсмихавалу нат тях. Тъй прайялу много пътят и хората се ходяли на помуш.

Идин пътът вълцити наистена нападнали на търлата. Фчерчиту наченалу пак да крищи, а хората пумислили, чи то пак лъжи и ни утишле на помуш. Вълцити задушили много фце.

Разказала Василиса Тузлукова, родена през 1938 г.

Приказка за Настрадин Ходжа

Ималу ино уреми идин Настрадин Ходжа. Той се лъжел. Дету утиди, се лъжи. Затуй сичкити ги било ят на негу. Двата му кумшияна ги дуядялут на негу и гу улувили. Гу туряли в идин чуваль и гу завързали, гу занели в чеиря и гу уставили завързан. Са върнали дома и рикли:

– Ша гу вземим в таличката и ша гу занисем, ша гу фърлим в Прата, чи да са удави в негу!

В туй уреми, дурде утидат за таликата, Настрадин Ходжа наченал да криши:

– Ни ща! Ни ща!

Ималу ино фчерчи по-горе на баирчиту, пасе фце. То рикло:

– К'о ни щеш, Настрадине?

Той утгворил:

– Ни ща да ставам цар!

Фчерчиту му рикло:

– Хай, аз искаам!

Настрадин Ходжа му казал:

– Утвържи ма!

Фчерчиту гу утвързалу. То влялу в чувала, Настрадин гу вързал. Ублякал негуфта ферджа, взел пръчката и са издигнал с фчети нагоре. Гату душли двата му кумшияна, гу фърлили в таликата и утишли, та гу фърлили в Прата. И казали:

– Утвървахми са ут Настрдина, стига да лъжи!

Върнали са дома. Късну уреми Настрадин са върнал дома с фчети, легнал и са наспал. Сабахлам станал рану, пу бели пощенки и гледал фчети в хъгъла. Кату гу видели двата му кумшияна и казали:

– К'о й с тебе? Ний та фърлихми в Прата, ти са удави, а ти си пак във вас!

Той им рикъл:

– Вий ма фърлехти, ами самичък вишти колку фце искаraph! То там фце, ни ѝе шига!

Те му рикли:

– Как да стани да утидим и ний, чи да си искарами?

Той им рикъл:

– Хай, сядайти в таликата и ша утидим!

Утишле и стувят край Прата, гледат. Настрадин им рикъл:

– Ша влизати или няма?

Идиният казал:

– Блъсни мене!

Той гу блъснал и наченал да са дави. Вижда му са кусата, а Настрадин казал на другия:

– Оши ни ѝе флял, а ина черна фца искарва. Кумшиинът рикъл:

Блъскай и мене по-скору!

Речену-сторену. И двамата са удавили.

Разказала Руза Барбарова-Турлакова, родена през 1940 г.

Приказка от баба Андрейца

Баба Андрейца да ви прикажи ина прикаска.

Ималу ино дяду, сас ино коти и ино кучи. То вардялут ина бахча сас зели. Бахчата била край риката, зам по-леку да са пулюва зелиту.

Туканак, Мечката, Прасету и Вълкъ му нагризват зелиту. Дядуту ни знай к'о да прай. «К'о да ям», – дума. Излялу вън и им дума:

– Мунчета,nidейти ми гриза зелиту, чи заре имам идин Кутрумбас бей. Сбрали са Мечката, Прасету и Вълкъ и си приказват:

– Хай, шейм дувечера да видим, който туй Кутрумбас бей!
Варет-варет и стигат идин вартеш, ино дърво расчиталено, испраяну до негу. Гату пуливат зелитку, там пустилат слама.

Вълкът са качил на дървоту, Прасету са заровялу ф сламата, Мечката ду дървоту.

Дядуту са наялу, излялу да дава на кучиту да иде. Котенцита излялу вън и хукналу към дървоту. Прасету си умърдалу ухоту, пак Котенцита реклу (пумислилу си), чи й мишка и гу стисналу за ухоту. Прасету са стресналу и кату изгрувициалу, Котенцита са путплашилу и са качилу на дървоту (там, при Вълка).

Вълкъ кату скочал, паннал въз Мечката. Уплашали са и хукнали да бягат. Бягали, бягали и са запрели.

Прасету: «Най-напрет меня щеши да изде!»

Вълкъ: «Чи кату са качи на дървоту при меня, нали мене щеши да изде, аку беши да ни скоча.»

Мечката: «Кату му панна поста (шапката) вазуря ми, ас пубягнах, да ни ма изде!»

Разказала Надя Турлакова. Записала Ана Пагур.

ДРУГИ ФОЛКЛОРНИ ПРОИЗВЕДЕНИЯ

ДЕТСКА ЗАЛЪГАЛКА

- Пиу, пиу, Вранче!
- Аде ходи, Вранче?
- В бабяни на гости.
- Ко ти дади баба?
- Йна чарвена абълка.
- Йна бяла каделка.
- Абълката изядах.
- Каделката упредах.
- Къш- къррр!
- Чак на попуфту таванчи!

Записала Ана Пейкова-Пагур в с. Викторовка

БАЯНЕ (БАСНЯ) ЗА УРОКИ

Излязти лушувини ут Павликуфта главичка, ут Павликуфти рачички, куремчи, краченца. Варети у гура зилена. Там Света Бугуродеца пуложела златна трапеза, ва чака да йдати и да пият. Излязти лушувини, усвубудети на Павлика тялоту, кату леку пяро, кату чисту срибро. Варети в гъста глуха гура дету пител ни пее и агни ни блее.

Разказала Василиса Тузлукова, родена през 1938 г.

БАЯНЕ (БАСНЯ) ЗА УРОКИ

Сидимдисе вери приз гура варели, гура путрушили-динени, каунени, крастафчени, цацаркени. Бешти уруки, да ни свари моя дух!

Разказала Руса Барбаров-Турлакова, родена през 1940 г.

ГОВЕЕНЕТО НА МЛАДА БУЛКА

(Легенда за ластовичката)

Чи спуснал Госпуть двя люлки,
две люлки, две спулулюлки,
срит селу и срит мигданя,
да са люлеят мумити,

мумити и яргенити.
 Цялу са селу извървиха,
 извървиха да са люлеят.
 Ярданка мума хубава,
 кату са ф люлка качиле,
 чи издигнал Госпуть двя люлки,
 двя люлки, два супулюлки.
 Ярданината майчица
 Тя на Ярдана заръча:
 – Ярдано, дъще мамяна,
 аку та зимат за слуга,
 хубаву да ям слугуваш,
 аку та зимат за снаха,
 хубаву да ям снахуваш!
 Хубаву хатър да гледаш,
 когату прошка ти дадът,
 тугава тугава да ям прудумаш!
 Ярданка мума хубава
 девят ми цели гудини, мехица
 ни дума и ни прухуртува,
 на дисетия и мехиц,
 къкту ф камината стувяла,
 стуви Ярданка и готви,
 гудяник ду нея сидещи,
 чи тя са Ярданка юбади,
 юбади, та прухуртува.
 Кату Ярданка извика
 и са нагоря издигна,
 и той я за рокля улуви,
 и тя са й, рокля, раздрала,
 Ярданка на ластувичка станала.

Ут тугас насам ластувичката има раздилен куйкук –
 упашка. Туй й нейната раздррана рокля. Кугату са запрулити
 и са стопли времиту, ластувичката иди при нас, кацни, и си
 пей нейната песня – пита жинити: « Истъкахти ли, испредах-
 ти ли? Дайти ножиците да утрежим истъкануту платно! »

Млъкни за малку, са услушва и си режи нейнуту платно.
 Кугату гу режи, то са чува: "Скръц-скръц!"

Нека да са научим да са услушвами и ни към ластувичка-
 та сига, кугату вечик и пузнавами песнята. Мужи пък тя ша
 на научи на нешу? Како ли платно ша истъчем ни?

*Записала Ана Пейкова-Пагур от майка си Жера Пейкова,
 родена през 1922 г.*

ЛИЧНО ТВОРЧЕСТВО

„Език мой, с древните химни свещени,
омайващ чедата ни тук природени.
Ти като болка си нужен!”

*Димитър Пейчев, български бесарабски
поет и художник*

*Раиса ПАВЛОВА – ученичка от 12 клас
в Теоретически лицей «Н. Михай» –
с. Чеболакция, Кашмирски район*

РАЗКАЗВАШЕ БАБА

Пуста и мрачна нощ отвън пак настана,
спомних си разказа тъжен на баба-горкана.
Хортуваше тя как нявга от робска тъма
родът ми български измъкнал се едва-едва.

Тръгнал от Балкана да дири спасение и хлеб,
пристан намерил в бесарабската степ.
Той нарекъл Буджака свой втори роден край,
превърнал земята му в красив божи рай.

Право разказваше баба, тази мъдра жена –
участта на рода ми не блести в светлина.
Далеч от прародина, българинът останал велик –
с цената на всичко запазил род, традиции, език.

ВРЕМЕ ЗА ЛЮБОВ

Време за любов за нас отново наближава
и мисълта ми, мило, от теб се вдъхновява.
Взирам се аз в сияйните небесни простори,
оттам гласът ти нежен сякаш ми говори.

Тук – във Буджака, във красивата степ,
сърцето ми тръпне, кат копнее за теб.

Ти душата моя безутешна приласкай,
общата ни красива горест да не познай!

ЛЮБОВ КЪМ МАМА И ТАТКО

Любовта ми всекидневна
към скъпите мама и татко,
усещам – така на мен е потребна,
унася сърце ми тя сладко, сладко.

Жадувам да ги помня все така –
грижовни, добродушни, мили.
И пред куничка вехта, свела глава,
да шепна: Боже, спаси и съхрани ги!

Съдбата живот нелек им отредила.
Песни приспивни мама ми е пяла,
от нерадата участ сълзи скришни с редила,
а татко за труд тежък далечна чужбина зовяла.

Нека навеки у мен да витае, да живее
духът на покоя сърдечен в родната къща.
И споменът топъл за людете родни да не изтлее,
общата ми свята към тях да е вечна, могъща.

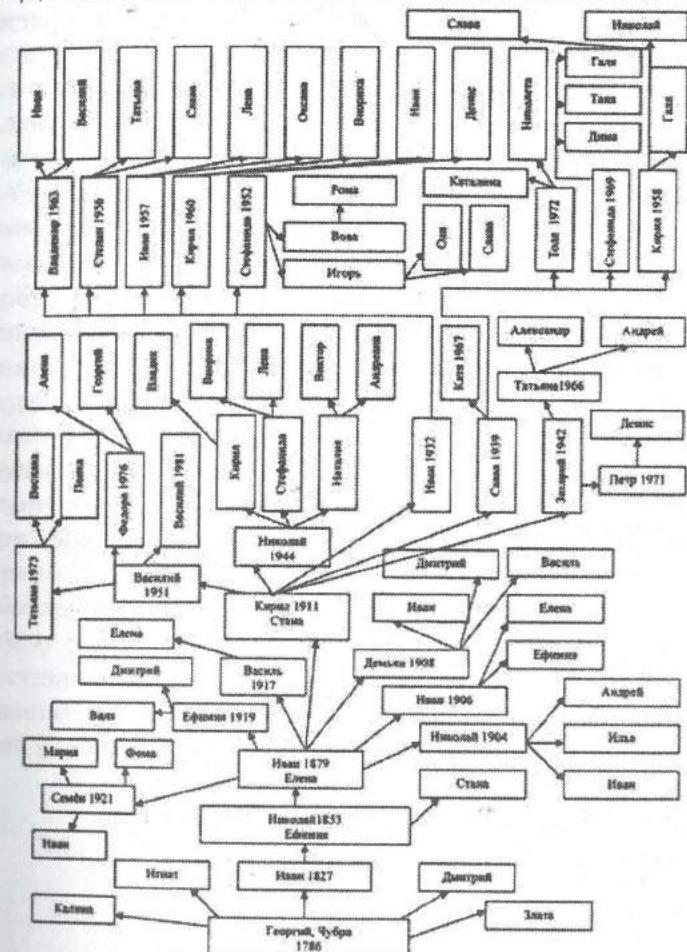
АНТРОПОНИМИЯ

Родово-фамилни имена и прякори на българите от с. Викторовка

Арабаджи – от Кортен;
Атанасови – *Миндальти*, от Кортен;
Барбарови – *Барбурти*, от Кортен;
Бахови – *Грездяйти*, от Кортен;
Бучкови – *Копи-Ивануфти*, от Кортен;
Бошкови – *Бошкулити*, от Чийшия;
Генови – (?);
Гургuroви – *Гургурти*, *Натал'кян-Пертуфти*, от Кортен;
Дерменжи – *Фохчита*, от Кортен;
Желязкови – *Дашоф* – *Захарюфти*, от Кортен;
Иванови – от Валя Пержей;
Карафизи – *Захаруф* – *Федюфти*, от Кортен;
Кал'чишкови – *Пъздярти*, *Къшети*, от Кортен;
Кишкильови – *Петку-Ивануфти*, от Кортен;
Кюрпя – *Кюрпити*, от Кортен;
Лешеви – *Параходити*, от Антоновка;
Малкови – от Кортен;
Манаф – *Манафити*, от Кортен;
Николенко – от Чийшия;
Новакови – *Генчуф-Саюф-Гергюфти*, от Кортен;
Новакови – *Котяхта*, от Кортен;
Павлови – от Чийшия;
Пейкови – *Пейкулити*, от Кортен;
Петкови – *Петкуфти*, *Костуф-Петрухти*, *Лисицити*,
Тимулесити, от Кортен;
Пулеви – от Валя Пержей;
Рибакови – *Рубацити*, от Кортен;
Станеви – от Ларга;
Стратеви – *Демирюф-Костуфти*, от Кортен;
Стоянови – (?);
Таласимови (Таласови) – *Таласъмити*, от Кортен;
Тузлукови – *Тузлущити*, от Кортен;

Турлакови – *Турлачти*, от Кортен;
Ужакови – от Тараклия, Кантемирски район;
Чавдар(ови) – *Чавдарията*, *Парасъонкуфти*, от Кортен;
Чувалски – от Стояновка;
Шишкови – *Шишкулята*, от Кортен;
Яламови – *Яламити*, от Кортен;
Янчеви – *Янчуларити*, от Кортен.

РОДОСЛОВНОТО ДЪРВО НА СЕМ. ТАЛАСИМОВИ

Михай (молд.) – от Чеболакчия;
 Михалаки (молд.) – от Флакоса;
 Мокану (молд.) – от Чеболакчия;
 Морану (молд.) – от Чеболакчия;
 Мунтяну (молд.) – от Чеболакчия;
 Мухамедкурбанови (туркм.) – от Туркмения;
 Нягу (молд.) – от Вишньовка;
 Обрежа (молд.) – от Чеболакчия;
 Олару (молд.) – от Чеболакчия;
 Постика (молд.) – от Чимишлия;
 Пила (молд.) – (?);
 Пърчу (молд.) – *Дънгити*, от Чеболакчия;
 Ръдук (молд.) – от Чеболакчия;
 Ръйляну (молд.) – от Тартаул;
 Сал'чук (рус.) – от Русия;
 Симченко (укр.) – от Чеболакчия;
 Стамбулиу (молд.) – от Капаклия;
 Сърбу (молд.) – от Баймаклия;
 Ташенко (укр.) – от Русия;
 Тупицин (рус.) – от Русия;
 Федор (молд.) – от Лингура;
 Филип (молд.) – от Чеболакчия;
 Фрунзе (молд.) – от Чеболакчия;
 Хапацук (молд.) – от Лингура;
 Харитон (молд.) – от Лингура;
 Цуркан (молд.) – от Тутована;
 Чеботару (молд.) – от Чеболакчия;
 Чобану (молд.) – от Цолика;
 Шестакови (рус.) – от Кышла;
 Юрашку (молд.) – (?);
 Якоб (молд.) – (?).

66

Фамилни имена на молдовани и представители на други народности, живеещите във Викторовка

Адамица (молд.) – от Зирнешти;
 Адокица (молд.) – от Тутована;
 Алботяну (молд.) – от Флакоса;
 Ангелута (молд.) – от Чеболакчия;
 Баран (молд.) – от Лингура;
 Богос (молд.) – от Флакоса;
 Бужак (молд.) – от Чеболакчия;
 Бухтиярови (молд.) – от Баймаклия;
 Вулпия (молд.) – (?);
 Вълку (молд.) – (?);
 Гая (молд.) – (?);
 Гарбовски (рус.) – от Русия;
 Голбан (молд.) – от Чеболакчия;
 Григориу (молд.) – *Бустапити*, от Чеболакчия;
 Дерега (молд.) – от Лингура;
 Добрин (молд.) – от Чеболакчия;
 Добра (молд.) – от Баймаклия;
 Дордя (молд.) – от Тутована;
 Епурияну (молд.) – от Кърпешти;
 Исаул (гагауз.) – (?);
 Карп (молд.) – от Вишньовка;
 Кику (молд.) – (?);
 Килиян (молд.) – *Килиянчехта*, от Тутувана;
 Кистол (молд.) – от Тутована;
 Киртоака (молд.) – от Тутована;
 Крачун (молд.) – от Тутована;
 Круду (молд.) – от Чебокакчия;
 Лазар (молд.) – от Епурени;
 Ламбанту (молд.) – от Бадика;
 Манчу (молд.) – *Манчулити*, от Чеболакчия;
 Марц (молд.) – от Кисилия;
 Мевша (молд.) – от Коштангалия;
 Митителу (молд.) – от Мерешени;

БИОГРАФИИ НА ИЗВЕСТНИ ЛИЧНОСТИ ОТ с. ВИКТОРОВКА

Фьодор Иванович КЮРПЯ е роден на 10 октомври 1941 г. в с. Викторовка. През 1968 г. завършва Котовски строителен техникум с отличие. През 1977 г. получава висше образование в Кишиневския политехнически институт. След като го завърши, работи в колхоза на родното си село като инженер-строител, изпълнявайки длъжността секретар на комсомолската организация на колхоза. Бил е избран за председател на Селския съвет. Като такъв работи упорито по благоустройството и озеленяването на селото. През 80-те години работи като ръководител на строителни организации, които са построили поликлиниката и болницата в гр. Кантемир. Той е бил първият викторовец, който през 1994 г. започва да се занимава с фермерство, приватизиращи земя. Започнатата от него стопанска дейност продължава и разширява синът му Станислав. От основаването на Българското обществено-културно дружество «Възраждане» в гр. Кишинев, Молдова през 1989 г., кое живеет за цел да съхранят и възроди традициите на бесарабските българи, Фьодор Иванович е член и упълномощен представител на дружеството в Кантемирски район. До смъртта си през 1997 г. изключително активно и с голям ентузиазъм работи за постигането на главната цел на организацията.

Василий Николаевич ТУЗЛУКОВ е роден на 3 септември 1962 г. в с. Викторовка. Средното си образование завършва през 1979 г. в СОУ – с. Чеболакчия. Висшето си образование получава през 1985 г. в Ленинградския селскостопански институт, специалност «Овоощарство». През същата година започва работа като бригадир на парников участък в предприятие за сортови семена. През 1987 г. започва да учи аспирантура в Ленинградския технологичен институт за хладилна промишленост, която завършва през 1991 г. През същата година става директор на създаденото от него предприятие «Мак». През 1995 г. е поканен да работи като юрист във филиала на акционерното дружество «Волгоганкер». Междувременно от 1994

до 1999 г. учи задочно в Хуманитарния професионален университет – гр. Санкт-Петербург, специалност «Юриспруденция». През 1997 г. създава Дружество с ограничена отговорност «Балтийски юридически център», което впоследствие се трансформира в юридическа фирма «Тузлуков и Партьори», намираща се в гр. Санкт-Петербург.

Татяна ТАЛАСИМОВА-КАРАИВАНОВА е родена на 29 юни 1974 г. в с. Викторовка. През 1991 г. завършва средното си образование в СОУ – с. Чеболакчия. Висшето си образование завърши през 1996 г. във Великотърновския университет «Св. св. Кирил и Методий» в България, специалност «Българска филология». От 1998 г. до 2002 г. работи като учител по български език и литература в Болградската гимназия «Г. С. Раковски», Украйна. Автор е на научни изследвания в областта на българистиката. По настоящем е докторант в Института по български език при Българската академия на науките.

Валериу Гаврил ОБРЕЖА е роден на 3 април 1944 г. в с. Чеболакчия. Средното си образование получава след вечерен курс на обучение в Чеболакчийското средно училище. През 1963 г. е изпратен да получава висше образование в Селскостопанския институт в гр. Кишинев. От 1964 г. до 1967 г. служи в редовете на Съветската армия. През 1971 г. завърши институт, специалност «Зашита на плодовите, зеленчуковите култури и виноделие». От 1971 г. до 1973 г. е агроном в колхоз «XXI конгрес на КПСС», а от 1973 г. до 1975 г. е главен агроном в същия колхоз. От 1975 г. до 1981 г. е председател на колхоз «XXI конгрес на КПСС». От 1981 г. до 1985 г. е втори секретар на Районния комитет на компартията в гр. Кантемир. От 1985 г. до 1986 г. е председател на Съвета на колхозниците в гр. Кантемир. От 1986 г. до 1989 г. е председател на Районната асоциация по аграрни култури и индустрия в гр. Кантемир. От 1989 г. до 1994 г. е депутат в Парламента на Република Молдова. От 1991 г. до 1993 г. е заместник-председател на аграрен кооператив «Чеболакчия», а от 1994 г. до наши дни е президент на аграрен кооператив «Чеболакчия».

ВМЕСТО ПОСЛЕСЛОВИЕ

Действително историята, битът и фолклорът на бесарабските българи обогатяват с ярката си уникалност материалната и духовната култура на полиетническата молдовска държава. Българският свят, отразен в тази книга, води диалог с културните достижения на другите етноси в Молдова. Това е свят, който е отворен за другия, чувства другостта, но същевременно се старае да не изгубва идентичността си.

Искрено се надявам, че предложеният краеведски труд ще даде скромния си принос към самопознанието на българите от село Викторовка и ще доведе към познанието на еднаквото и различното между българите от Буджака и България, разделени от историческата съдба, но свързани с общ език и култура традиция, с единно национално самосъзнание, с общ стремеж към постигане на красота и доброта.

КРАТКА БИБЛИОГРАФИЯ

Атлас на българските говори СССР. М., 1958.

Грек И., Червенков Н. Българите от Молдова и Украйна. Минало и настояще, София, 1993.

Демирева К., Кара Н., Рацеева Е., Кавръкова Л. Учебник по български език и литература за 5 клас. Кишинев, 2000.

Динеков П. Български фолклор. София 1972.

Кауфман Н. Народни песни на българите от Украинска и Молдавска ССР. Т. 1. София, 1982.

Кондов В. Кортенските колонии в Бесарабия. Велико Търново, 2005

Митев П.-Е., Червенков Н. Бесарабските българи за себе си. София, 1996.

Новаков С., Червенков Н. Прошлое и настоящее села Кирютия. Кишинев, 1980

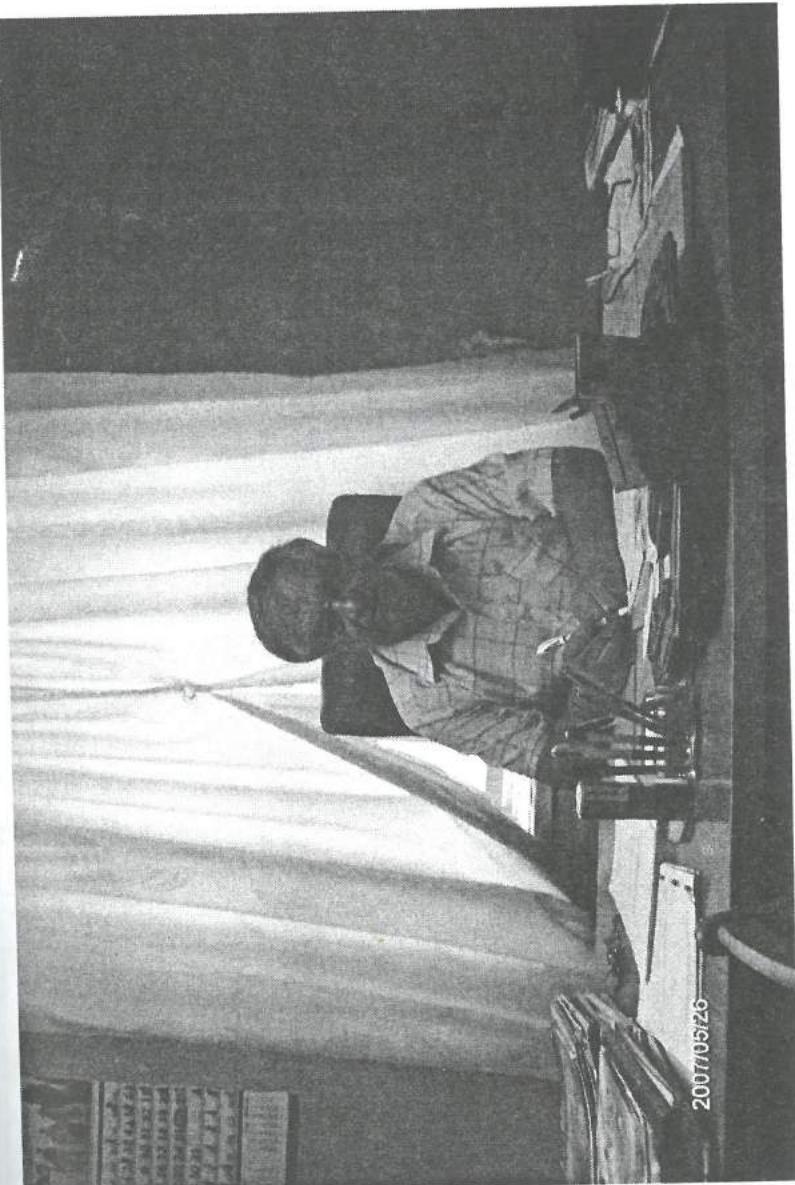
Новаков С., Гургуров Н. Страницы истории села Кортен (1830–1995). Кишинев, 1995.

Пейчев Д. И светят спомените. Велико Търново, 2005.

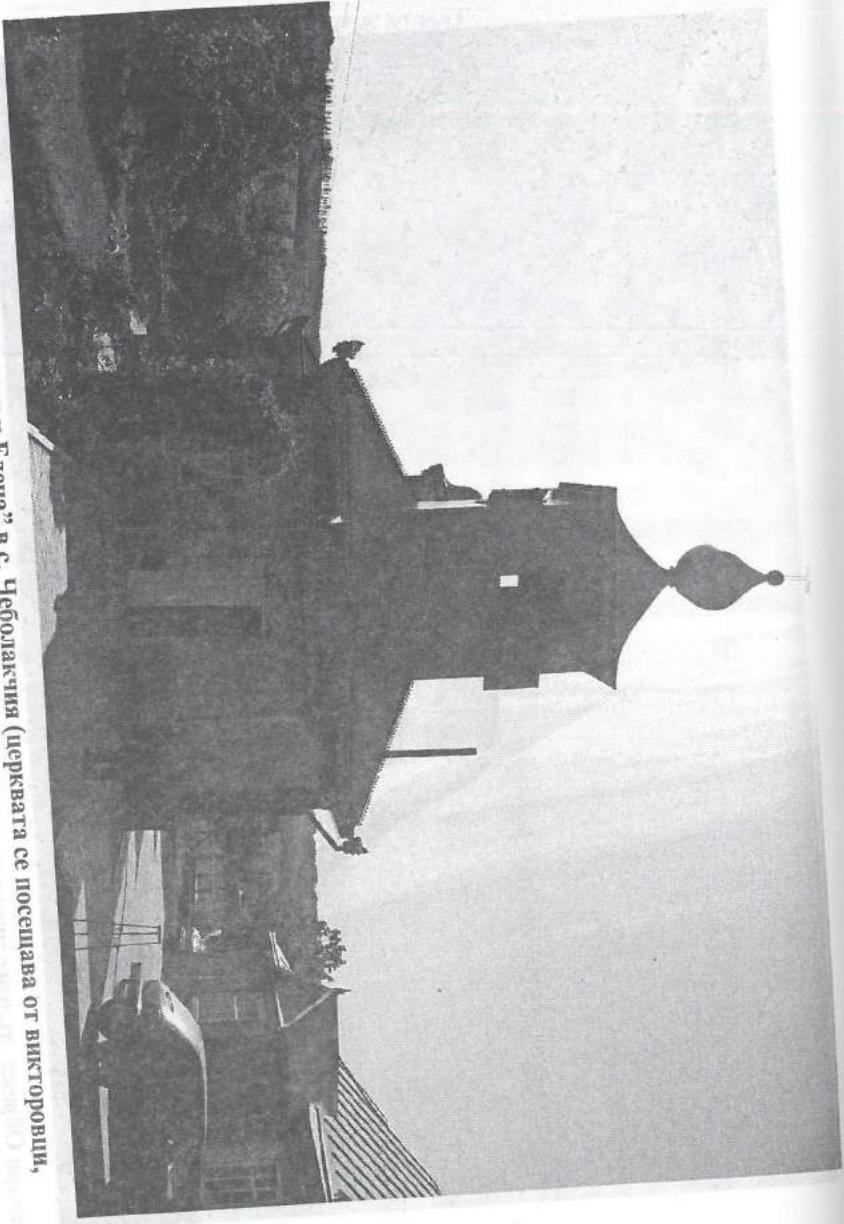
Трофаил В., Цопа Т. Чобалакчия. Кишинев, 2000.

СЪДЪРЖАНИЕ

Предговор	4
Основаването на село Викторовка	6
Разкази за селото	15
Още нещо за селото	16
Викторовка до края на Втората световна война	19
Развитието на селото след Втората световна война ...	21
Бит, празници и обреди	28
Български народни песни от Викторовка	35
Приказки	56
Други фолклорни произведения	59
Лично творчество	62
Антропонимия	64
Биографии на известни личности от с. Викторовка ..	68
Вместо послесловие	70
Кратка библиография	71

Г-н Валери Обрека дългогодишен председател на аграрен кооператив „Чеболакчия“. Сн. Д. Маринов

Православен храм „Св. Константин и Елена” в с. Чеболакчия (церквата се посещава от викторовци, чеболакчийци бел. авт.). Сн. Д. Маринов

На снимката (1926 г.) сем. Тузлукови: (от горе отляво надясно): Васил, Мария, Ана, Петър, Ана, Марийка, Петър, Васил, Ваньо, Васила, Мария, Стефана и Димитър.

Бабинъкът Бинторовка. На снимката отляво-надясно: Дона Тулакова, Мария Гургурова, Руса Дерменжи.

2007/01/21

Първите ученици от викторовското начално училище (около 1936 г.). Директор Виктор Бурковски, учители: Геори Скуруту (иметата на двете учители не се помнят бел. авт.), ученици: Андрей Новаков, Васил Шипков, Иван Ганурков, Васил Тузуков, Виктор Павлов, Константин Кърдан, Федор Барбаров, Николай Турлаков, Иван Яламов, Прокопий Бунков, Васил Желсков, Константин Яламов, Иван Шишков, Иван Тузуков, Николай Рибаков, Георги Кистол, Сава Кюрия, Петър Генов, Захар Турлаков, Петър Барбаров, Федор Шипков, Петър Турлаков, Петър Тузуков, Федор Димитри Барбаров, Петър Рибаков, Илия Гургуров, Иван Яламов, Васил Калчников, Иван Калчников, Васил Кюрия, Петър Рибаков, Илия Гургуров, Иван Яламов, Васил Калчников, Иван Гутуров и Фома Гургуров.

Ловната дружинка на с. Бикторовка от средата на XX век.

Първооснователите на местния колхоз. На снимката отляво-надясно: София Кичко, Иван Таласимов, Васил Тузлуков, Ана Бахова, Николай Танурков, Мария Рибакова Си. Д.Маринов.

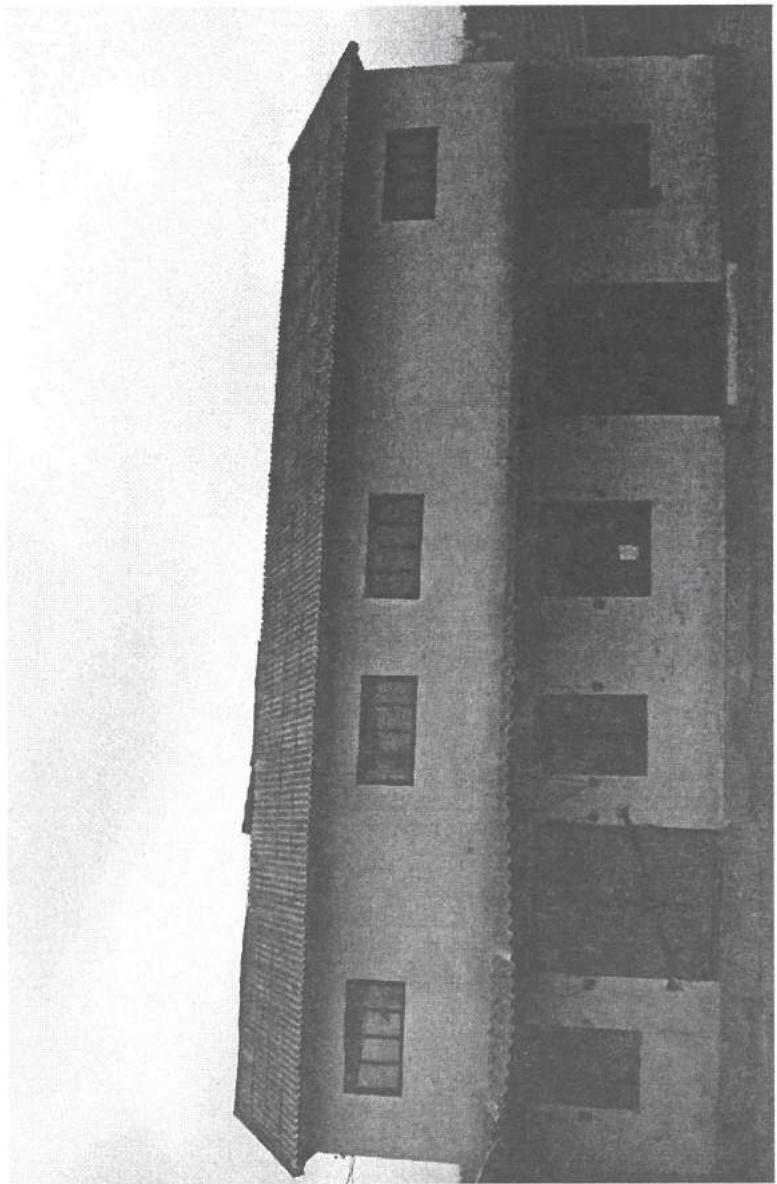
Викторовските младоженци Захари и Васила Делибалтови (1959 г.)

Първият състав на етно-фолклорен ансамбъл „Изворче“ (1991 г.).

Първият самоделен ансамбъл за народни песни и танци от Викторовка (около 1960 г.).

Мелницата в с. Викторовка. Сн. Д. Маринов

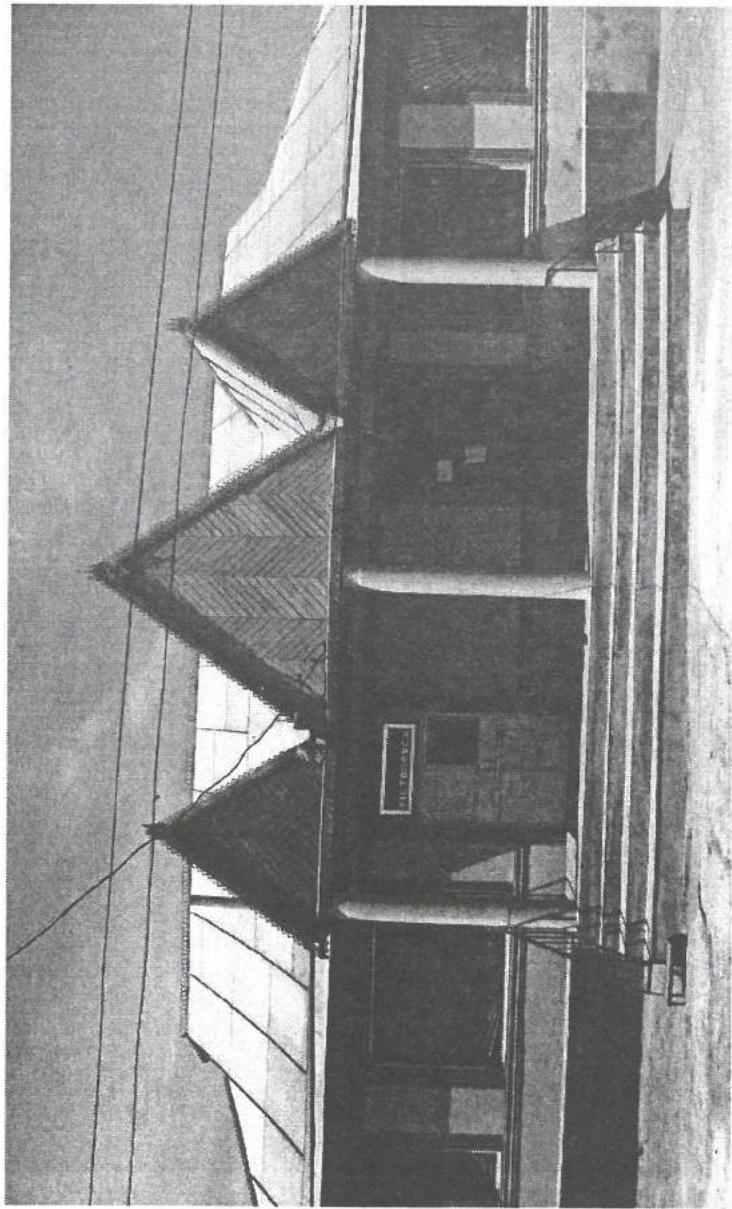
Етно-фолклорен ансамбъл „Изворче“ от с. Викторовка. Сн. Д. Маринов

Баба Руса Атанасова Бучкова, родена през 1919 г. (Най-възрастната жена във Викторовка бел.авт.).
Снимка. Д. Маринов

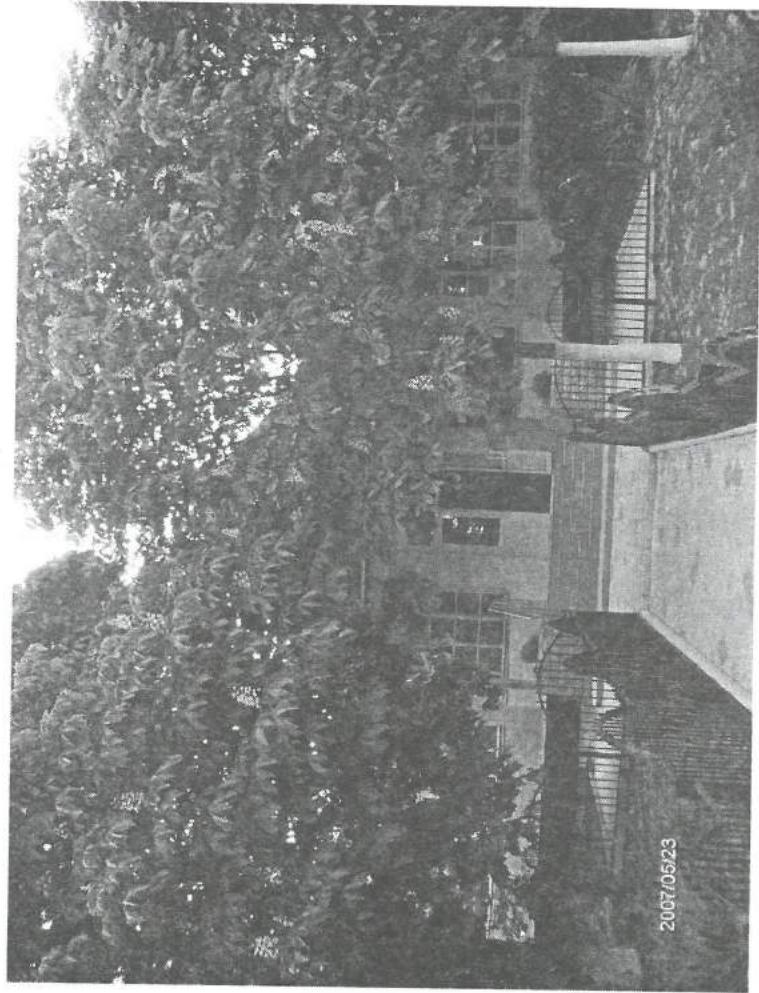

Баба Руса Чавдар-Дерменжи, родена през 1941 г. Сн. Д. Маринов

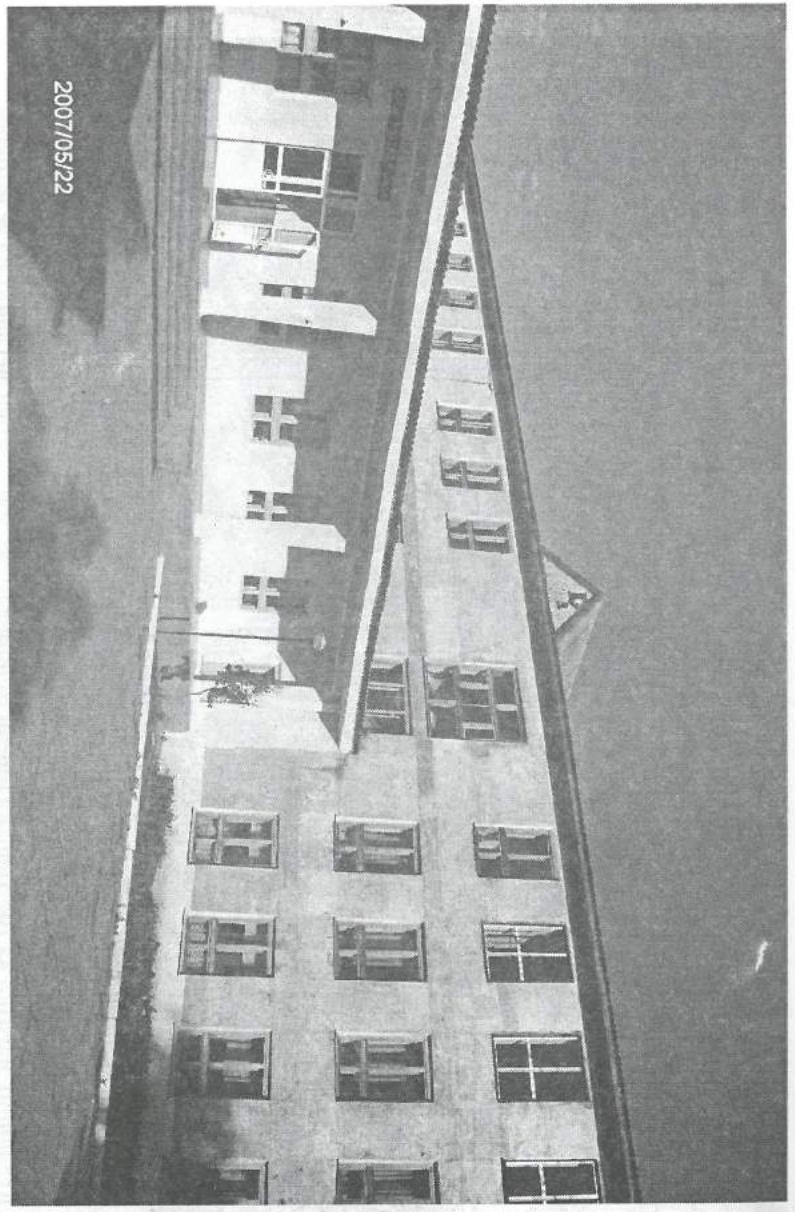

Централният магазин на Викторовка (преди години на това място е бил мегданът на селото- бел .
авт.). Сн. Д. Маринов

Управление на аграрния кооператив „Чеболакчия” в с. Викторовка. Сн. Д.Маринов

2007/05/23

2007/05/22

Теоретически лице „Николай Михаил-с. Чеболакчия” (в училищто се обучават викторовски деца от 1 до 12 клас). Сн. Д.Маринов

